

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

ÜST növbəti
pandemiya ilə
bağlı xəbərdarlıq
etdi

yazısı səh.13-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 31 oktyabr 2023-cü il Çərşənbə axşamı № 196 (8332) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Tehrandakı səfirliyimizin fəaliyyəti bərpa edilə bilər - iki şərt

Deputat: "Vəziyyət bu həddə çatanda İran anladı ki, Azərbaycanla münasibətlər çox əhəmiyyətlidir"

yazısı səh.3-də

Fələstinə görə Türkiyə ilə aramıza girənlər... - elə arada da sıxılıb qalacaqlar!

yazısı səh.4-də

Azərbaycan və Ermənistan müdafiə nazirləri Pekində - Papikyanın Çindən umacağı

yazısı səh.5-də

Rusiya kontingentindən Qarabağda nə qaldı? - detallar, rəylər

yazısı səh.6-də

Zaxarova Dağıstanda baş verənlərə görə Ukraynayı suçladı

yazısı səh.12-də

Qarabağla bağlı bu məhdudiyyət götürüldü - sırada hansıdır...

yazısı səh.4-də

Türkiyə İsrailə enerji danışıqlarını dayandırdı - kim qazanır...

yazısı səh.10-də

Dünya Bankı "ağıllı kənd"lərin inşasını maliyyələşdirə bilər - Böyük Qayıdış sürətlənir

yazısı səh.11-də

8 ayda Azərbaycanda 235 milyon 195 min manatlıq narkotik müsadirə edilib

yazısı səh.13-də

Fahişəliyə görə cəzanın ləğvi təklifinə görə fikirlər haçalandı - rəylər

yazısı səh.15-də

Ünvanlı sosial yardımın məbləği 270 manat olacaq

yazısı səh.2-də

QARABAĞA ERMƏNİ DÖNÜŞÜ BELƏ OLACAQ - "BİLETLƏR" İRƏVANDA YOX, BAKIDA SATILIR!

Köçlə gedənlər köçlə qayıda bilməz, Azərbaycan "banan ölkəsi" deyil! **Politoloq:** "Türklərlə birgə yaşamaq istəməyənlərin Qarabağda nə işi var..."

yazısı səh.8-də

Ət yenə bahallaşacaq? - iri və xırdabuynuzlu heyvanların sayı ən aşağı həddə düşüb

Səkkiz ayda ölkəyə 251 min baş diri qoyun idxal edilib; ölkədə heyvandarlıq üçün şərtlər ağırlaşıb

yazısı səh.14-də

Okram Həsənov:
"Tikinti şirkəti bütün sakinlərlə müqavilə bağlamadan söküntü apara bilməz"

yazısı səh.3-də

Arzu Nağıyev:
"Şərti olaraq bu saziş Türkiyənin fəal iştirakı ilə Tiflisdə imzalana bilər, amma..."

yazısı səh.9-də

Hakan Fidan Aİ səfirləri ilə Cənubi Qafqazı müzakirə etdi

yazısı səh.5-də

DYP yollarda çalışanların təhlükəsizliyi ilə bağlı sürücülərə müraciət etdi

Bakı Şəhər Dövlət Yol Polisi İdarəsi və Bakı Şəhər Mənzil-Kommunal Təsərrüfatı Departamenti sürücülərə təhlükəsizlik qaydalarına ciddi şəkildə riayət olunması ilə bağlı bir daha müraciət edib.

Bu barədə APA-ya Bakı Şəhər Dövlət Yol Polisi İdarəsindən verilən məlumatda bildirilib.

“Paytaxt ərazisində kommunal-təsərrüfat sahəsində çalışan işçilərin günün müxtəlif saatlarında yollarda xidmət etməsinə nəzərə alıb hər bir sürücüdən son dərəcə diqqətli olmağı və bu sahədə olan əməkdaşların, xüsusilə paytaxtın mərkəzi küçə və prospektlərində, hərəkət sürəti yüksək olan yollarda xidmətlərini nəzərə almağı xahiş edirik. Təbii ki, bütün piyadaların yol hərəkətinin təhlükəsizliyi qaydalarına ciddi şəkildə riayət etməsi həyatı əhəmiyyətli və vacibdir. Lakin unutmamaq lazımdır ki, piyadaların təhlükəsizliyi ciddi şəkildə riayət etməsi ilə yanaşı, sürücülərin də hərəkət iştirakçılarına münasibəti son dərəcə diqqətli olmalıdır. Kommunal sahədə çalışan əməkdaşların avtomobil işığını əks etdirən xüsusi geyim forması və nişanlarla təchiz olunmasına baxmayaraq, müəyyən sürücülərin diqqətsizliyi bəzən xoşagəlməz ağır hadisələri də qəçılmaz edir. İlk öncə, paytaxtın mühitinə, relyefinə düzgün yanaşmağı, ətraf mühiti çirkləndirməməyi, kommunal sahədə çalışan əməkdaşların əziyyətini artıran hərəkətlərə yol verməməyi və yollarda bu növ xidməti göstərən şəxslərə qarşı diqqətli olmağı xahiş edirik”.

KİV: "İsrail kəşfiyyatı son bir ildə HƏMAS döyüşçülərinin danışıqlarını dinləməyib"

İsrail kəşfiyyat xidmətləri son bir ildə HƏMAS döyüşçülərinin danışıqlarını dinləməyi dayandırılmış.

APA xəbər verir ki, bu barədə "New York Times" nəşri yazıb.

Müəllifin iddiasına görə, HƏMAS döyüşçülərinin öz aralarında apardığı danışıqlar əhəmiyyətsiz hesab edilib və 7 oktyabr qədər İsrail ordusunda heç kim HƏMAS ölkə ərazisinə genişmiqyaslı hücum edə biləcəyini təsəvvür etməyib.

Həmçinin qeyd olunub ki, İsrail kəşfiyyatı HƏMAS üzvlərinin danışıqlarını dinləmədiyi üçün 7 oktyabr gecə saatlarında Qəzza zolağında çoxsaylı hərbiçilərin toplaşmasının əsl səbəbinin hücum hazırlıq olmasını təxmin etməyib və düşünüb ki, növbəti hərbi təlimlər keçirilməsi planlaşdırılır.

Nəşr onun da əlavə edib ki, bununla da Yaxın Şərqdə ən güclü hərbi potensiala malik İsrail HƏMAS-ın hücumunun miqyasını lazımi qaydada qiymətləndirməməklə yanaşı, həm də təbəbbür nümayiş etdirərək kəşfiyyat məlumatlarının toplanmasında uğursuz olub.

Laçına köçürülən daha 20 ailəyə mənzillərinin açarı təqdim edilib

Oktabrın 30-da Bakı şəhərinin Qaradağ rayonundakı "Qobu park 3" yaşayış kompleksindən yola salınan növbəti köç karvanı Laçın şəhərinə çatıb.

Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsindən APA-ya verilən xəbərə görə, yeni köçürülən ailələrə mənzillərinin açarlarının təqdimat mərasimi keçirilib.

Mərasimdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonuna daxil olan Laçın rayonunda Azərbaycan Prezidentinin xüsusi nümayəndəliyinin və Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin nümayəndələri iştirak ediblər.

Köçürülən ailələr Laçın şəhərində vaxtilə yaşadığıları, işğala son qoyulduqdan sonra dövlətimizin başçısının göstərişi əsasında bərpa edilən və ya yenidən tikilən evlərdə məskunlaşacaqlar. Bu mərhələdə Laçın şəhərinə daha 20 ailə - 70 nəfər köçürülüb.

Bununla da Laçın şəhərində 315 ailə, yəni 1205 nəfərin daimi məskunlaşması təmin edilib.

Bu il Azərbaycanda 7,5 mln. tondan çox neft hasil edilib

2023-cü ilin üçüncü rübündə Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) tərəfindən 15 min metrdən çox qazma işləri həyata keçirilib. Hesabat dövründə şirkət tərəfindən 2 milyon tona yaxın neft, 2 milyard kubmetrə yaxın qaz hasil olunub və neft hasilatında cüzi artım qeydə alınıb. Ölkə üzrə ümumilikdə 7,5 milyon tondan çox neft və 12 milyard kubmetr qaz hasil edilib. Qaz hasilatı ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 9,4% artıb.

Bu barədə APA Dövlət Neft Şirkətinə (SOCAR) istinadən xəbər verir.

Hesabat dövründə SOCAR tərəfindən dünya bazarlarına 4,4 milyon tondan çox xam neft, Gürcüstan bazarına isə təqribən 71 milyon kubmetr təbii qaz ixrac olunub. Qeyd edək ki, SOCAR öz imkanları ilə hasil etdiyi neftdən əlavə olaraq beynəlxalq konsorsiumlar çərçivəsində SOCAR və Azərbaycanın payına düşən neft həcmələrini ixrac edir. Ümumilikdə cari dövrdə ölkə üzrə 5,8 milyard kubmetrdən çox qaz ixrac edilib. Qaz ixracında ötən ilin analoji dövrü ilə müqayisədə 12,9% artım qeydə alınıb.

Şirkətin Azərbaycandakı emal kompleksində 1,6 milyon tona yaxın neft, 811 milyon kubmetrə yaxın təbii qaz emal olunub. Rüb ərzində SOCAR-ın Azərbaycandakı müəssisələrində istehsal olunan 592 min ton neft, neft-kimya və qaz-kimya məhsulu xarici ölkələrə ixrac edilib və ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə cüzi artım qeydə alınıb. Hesabat dövründə ölkə ərazisində təbii qaz istehlakı təqribən 2,5 milyard kubmetr təşkil edib.

Ünvanlı sosial yardımın məbləği 270 manat olacaq

Azərbaycanda 2024-cü ildə ünvanlı sosial yardımın məbləği 270 manat olacaq.

Musavat.com-un əldə etdiyi məlumata görə, bu, Hesablama Palatasının "2024-cü ilin dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsinə rəyində əksini tapıb.

Sənədə əsasən, bu, 2023-cü ilə müqayisədə 24 manat və yaxud 9,8 % çoxdur.

Ünvanlı sosial yardım paralel olaraq ehtiyac meyarı da eyni məbləğdə artırılaraq 270 manata çatdırılır.

Gələn il üçün yaşayış minimumu və ehtiyac meyarının həddi məlum oldu

Gələn il yaşayış minimumu və ehtiyac meyarının həddi 270 manat götürüləcək.

APA xəbər verir ki, bu, "Azərbaycan Respublikasında 2024-cü il üçün yaşayış minimumu haqqında" və "Azərbaycan Respublikasında 2024-cü il üçün ehtiyac meyarının həddi haqqında" qanun layihələrində əksini tapıb.

Başqa sözlə, yaşayış minimumu və ehtiyac meyarı 2023-cü ilə müqayisədə 9,7 faiz artırılaraq 246 manatdan 270 manata qaldırılır.

Qeyd edək ki, 2023-cü ildə ehtiyac meyarının həddi 2022-ci ilə müqayisədə 23 faiz artaraq 246 manat olub. Bununla da 2023-cü ildə ölkə üzrə yaşayış minimumu və ehtiyac meyarının həddi bərabərləşib.

Mahaçqala aeroportundakı iğtişaslarda İsrail vətəndaşları xəsarət almayıb

Mahaçqala hava limanında baş verən iğtişaslarda İsrail vətəndaşları xəsarət almayıb.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu İsrailin Rusiyadakı səfiri Aleksandr Ben Tsvi bildirib.

Onun sözlərinə görə, İsrail vətəndaşlarının hamısı çıxarılıb və artıq Mahaçqala şəhərini tərk ediblər.

Bakıda gənc qız dəm qazından boğuldu

Bakıda gənc qız dəm qazından boğulub.

Lent.az-ın əldə etdiyi məlumata görə, hadisə paytaxtın Sabunçu rayonunda qeydə alınıb.

20 yaşlı rayon sakini Fətimə Mehdi qızı Hüseynova yaşadığı evdə dəm qazından boğularaq ölüb.

Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Son günlərdə qarşılıqlı səfərlər, eləcə də açıqlamalar Azərbaycan və İran arasındakı gərginliyin nisbətən azaldığını göstərir. Oktyabrın 28-də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri üzrə şöbə müdiri Hikmət Hacıyev İranın Azərbaycandakı səfiri Seyid Abbas Musəvi ilə görüşüb. İranın Azərbaycandakı səfirliyinin yaydığı rəsmi məlumata əsasən, görüşdə ikitərəfli münasibətlər, Cənubi Qafqaz regionunda baş verən proseslər və Azərbaycan-Ermenistan sülh danışıqları müzakirə edilib.

Münasibətlərdəki gərginliyin azalması ilk növbədə Azərbaycanın İrandakı səfirliyinin fəaliyyətinin bərpa olunması ilə bağlı məsələni gündəmə gətirir.

Bu ayın əvvəlində İran Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) sözcüsü Nasir Kənanı Azərbaycan səfirliyinin yenidən açılmasına dair sualı belə cavablandırmışdı: "Azərbaycanın İrandakı səfirliyinin fəaliyyətinin bərpası ilə bağlı yekdil fikir var. Azərbaycan rəsmisinin (red: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi tapşırıqlar üzrə nümayəndəsi Xələf Xələfov) Tehrana səfəri iki ölkə rəsmiləri arasında aparılan danışıqların davamı olaraq baş tutub. Aparılan müzakirələr və atılan uğurlu addımlar çərçivəsində səfirlik yaxın vaxtlarda Tehrandə fəaliyyətini bərpa edə bilər. Biz İran və Azərbaycan arasında ikitərəfli münasibətlərdə yaxşı abı-havada və tendensiya dayıq. Azərbaycanın Tehrandakı səfirliyinin açılması ilə bağlı konsensus var və tezliklə, səfirlik fəaliyyətə başlayacaqdı".

İranın yol və şəhərsalma naziri Mehرداد Bəzrpaş isə bildirmişdi ki, Azərbaycan səfirliyinin fəaliyyətinin qısa za-

Tehrandakı səfirliyimizin fəaliyyəti bərpa edilə bilər - iki şərt

Deputat: "Vəziyyət bu həddə çatanda İran anladığı ki, Azərbaycanla münasibətlər çox əhəmiyyətlidir"

manda bərpası üçün İran tərəfi xahiş edib və Azərbaycan da bu istiqamətdə qısa müddətdə addımların atılacağına söz verib.

Qeyd etmək yerinə düşər ki, 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra İran-Azərbaycan münasibətlərində gərginlik yaranıb. Sərhəddə hərbi təlimlərin keçirilməsi, anti-Azərbaycan bəyanatları, hədəleyici çıxışlar münasibətlərin korlanmasına gətirib çıxarıb. Üstəlik, İran artıq erməni faktorundan məhrum olub, yeni Azərbaycana təzyiq üçün istifadə edə biləcəyi heç nə yoxdur. Görünür, bu

səbəbdən Azərbaycanla olan gərginliyin azalması üçün addımlara cəhd edilir. Son aylarda hər iki ölkənin xarici işlər nazirləri arasında telefon danışıqları olub. XİN rəsmiləri prezidentlərin qəbulunda olublar. Odur ki, səfirliyin yaxın aylarda yenidən fəaliyyətə başlayacağı ilə bağlı ehtimal aktualdır. Lakin bunun üçün Azərbaycanın irəli sürdüyü şərtlər yerinə yetirilməlidir.

Azərbaycan XİN sözcüsü Ayxan Hacıadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, hələ ki Azərbaycanın İrandakı səfirliyinin açılması ilə bağlı yekun qərar

qəbul edilməyib.

Millət vəkili Aydın Mirzəzadə "Yeni Müsavat"a açıqlamasında xatırladı ki, Azərbaycanın İrandakı səfirliyinin bağlanması məlum proseslərin nəticəsi idi. Millət vəkili vurğuladı ki, İranda siyasətçilər, hərbcilər Azərbaycanın suverenliyinə xələl gətirə biləcək, anti-Azərbaycan ruhunda bəyanatlar səsləndirirdi: "Azərbaycanın İrandakı səfirliyinə terror hücumu təhlükəsizliyin təmin edilmədiyini göstərdi. Azərbaycan da səfirliyin fəaliyyətini müvəqqəti dayandırmaqla bağlı addım atmağa

məcbur oldu. Vəziyyət bu həddə çatanda İran anladığı ki, Azərbaycanla münasibətlər çox əhəmiyyətlidir. İranın müəyyən dairələri artıq bunun fərqi varıblar. Azərbaycan İran üçün dünyaya açılan pəncərədir. Ölkəmiz hər zaman İranla yaxşı münasibətlər saxlamağa çalışıb, İran əleyhinə heç bir addım atmayıb. Münasibətlərimizi mehriban qonşuluq siyasəti üzərində qurmuşuq. Digər ölkələrdən fərqli olaraq İranın suverenliyinə hər zaman hörmətlə yanaşmışıq. Bütün bu məqamları nəzərə alaraq İran tərəfi səfirliyimizin yenidən fəaliyyətə başlaması məsələsini qaldırıb. Azərbaycanın səfirliyin fəaliyyətinin bərpa edilməsi üçün iki şərti var: 1. Terrorçu və onu dəstəkləyən insanlar cəzalandırılmalıdır; 2. Səfirliyimizin təhlükəsizliyi təmin edilməlidir. Terrorçu cəzasını alsa belə, səfirliyin təhlükəsizliyi təmin olunmalıdır ki, növbəti terror aktı olmasın. İran Azərbaycanın diplomatik nümayəndəliyində çalışanların beynəlxalq konvensiyalara uyğun təhlükəsizliyinə 100 faiz təminat verməlidir. Əsrlərdir mövcud olan qonşuluq münasibətlərinə görə İran buna əməl etməlidir.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Evi sökülənlərə 20 faiz əlavə mənzil sahəsi - ədalətlimi...

Əkrəm Həsənov: "Tikinti şirkəti bütün sakinlərlə müqavilə bağlamadan söküntü apara bilməz, amma yerli icra hakimiyyəti strukturları da buna göz yumur"

Bakının Bakıxanov qəsəbəsində köhnə ikimərtəbəli qəzalı tikililər sökülərək yerində çoxmərtəbəli yaşayış binaları tikiləcək. Artıq ərazidəki sakinlərin bəziləri ilə razılıq əldə edilib, digərləri ilə də əldə edilməsi üçün danışıqlar aparılır. Xəbər verilir ki, Muxtar Fətəliyev-Aşıq Alı küçələrinin kəsişməsində plana düşən evlər üçün ev sahiblərinə mənzillərinin kvadratmetrindən 20 faiz əlavə yer verilməkdir. Lakin inşaat şirkəti nümayəndəsi isə bildirib ki, bəzi insanlar 40 kvadratın qarşılığında 100 kvadratmetrlik sahə tələb edir. Bu da MTK-nın zərərə uğraması deməkdir. Kiçik riyazi hesablamalar: 40 kv metr in üstünə 20% gələndə 48 kv metr edir. Yəni cəmi 8 kv metr artıq sahə vəd olunur. Belə olan halda təklifin nə dərəcədə ədalətli olması, hansı prinsiplərin əsas götürüldüyü sual altına düşür.

Hüquqşünas Əkrəm Həsənov "Yeni Müsavat" mövzunu şərh edərkən qeyd etdi ki, qanunvericilikdə sökülən mənzillərin kvadratmetrindən 20 faiz əlavə yer verilməsi barədə müddəə yoxdur. Ə.Həsənov bunun, sadəcə, uzun illərin təcrübəsi nəticəsində formalaşan yaşılmamış qayda olduğunu bildirdi: "Qəzalı binalar sökülərkən birmənalı şəkildə mənzil mülkiyyətçiləri ilə razılığa gə-

linməlidir. Bu razılığın parametrləri qanunvericilikdə dəqiq qeyd olunmayıb. Qanunvericilikdə evi sökülən sakinlərə 20 faiz əlavə mənzil sahəsi verilməsi barədə qeyd yoxdur. İnədar sakinlər daha artıq mənzil sahəsi əldə edə bilərlər. Özəl şirkət və özəl mülk olan vətəndaş arasında razılıq əldə olunmalıdır. Qanuna görə, mənzil mülkiyyətçilərindən birinin belə etirazı varsa, binanı sök-

mək olmaz. Hesab edərkən ki, əgər bina qəzalılırsa, söküntü prosesinə dövlət nəzarət etməlidir. Reallıqda isə bu işi özəl şirkətlər həyata keçirir. Dövlət mənzil sahibləri ilə razılaşmağı tələb edir. Sakinlər

istənilən tələbi irəli sürə bilərlər. Yeri gəlmişkən, söküntü və tikintini həyata keçirən özəl şirkətin nizamnamə kapitalına nəzər salsaq, görürük ki, bir qəpiyi də yoxdur. Çoxmərtəbəli binanın necə tikilə-

cəyi sual altındadır. Reallıq budur ki, söküntü həyata keçirilir, binanın nə zaman hazır olacağı, ümumiyyətlə, hazır olub-olmayacağı belli olmur. Belə qeyri-müəyyən vəziyyətdə sakinlərin kompensasiya tələbi normaldır.

Şirkət tikinti müddətində, yeni bina tam hazır olana qədər kirayə pulunu ödəməyi təmin edəcəyinə söz verir. Bəs şirkət bu məbləği qarşılamağa hazırdır mı? Azərbaycanda tikinti şirkətlərinin bina tikməyə pulu yoxdur. Əvəzində tikiləcək binada yeni mənzil vəd edilir. Yeni tikinti şirkətlərinin əsas məqsədi yeni tikiləcək binada mənzilləri satmaqdır. Yeni binadan mənzil əldə etmək istəyənlərlə dərhal müqavilə imzalanır. Razılaşmayanlara isə təzyiq göstərməyə başlayırlar - işığı söndürürlər, suyu kəsirlər, binanı tədricən dağıtmağa başlayırlar. Bu, qanunsuzluqdur. Tikinti şirkəti bütün sakinlərlə müqavilə bağlamadan söküntü apara bilməz. Amma yerli icra hakimiyyəti strukturları da buna göz yumur. Yaşayış ola-ola binaların sökülməsi ilə bağlı faktlar var. Bu o deməkdir ki, Azərbaycanda mülkiyyət hüququ qorunmur".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Son zamanlar Yaxın Şərqdəki olaylarla bağlı Türkiyənin bəzi media orqanlarında və sosial şəbəkələrdə Azərbaycanın ünvanına əsassız ittihamlar səslənir. Təəssüf ki, məsələnin mahiyyətinə varmadan ölkəmizin ünvanına tənqid və hətta təhqirlər eşidilməkdədir.

Hərgah dəfələrlə yazdığımız kimi, erməni işğalı zamanı Fələstin heç vaxt Azərbaycanın yanında olmayıb, Azərbaycan isə tamam fərqli yanaşmış - daim Fələstin xalqının dövlətçilik mübarizəsini dəstəkləyib, münaqişənin Şərqi Qüdsün Fələstin dövlətinin paytaxtı olması ilə iki dövlət prinsipi əsasında həllinə tərəfdar olduğunu bəyan edib. İndi də eyni mövqedədir. Yəni Azərbaycan qarşılıq görməsə də, həmişəki kimi, beynəlxalq hüququn prinsipləri və ədalətin yanındadır. Və bu gün bu həqiqətləri görmədən qardaş ölkədə ünvanımıza tənqid və təhqir səsləndirənlərin əksəriyyəti yəqin ki, İranın "uzantılarıdır" və Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinə xələl gətirmək məqsədi güdürlər. Ancaq iki qardaşın arasına girənlər sıxılıb elə arada da qalacaqlar. Bütün hallarda belə çirkin cəhdlər nə dərəcədə təsirli ola, yəni iki ölkə əlaqələrinə kölgə sala bilər? Başqa yandan, Yaxın Şərq konflikti Azərbaycan-İsrail münasibətlərində hansısa neqativ izlər buraxa bilərmi?

Ümumiyyətlə, hadisələrin gedişində Azərbaycanın ünvanına yersiz ittihamlar ortaya çıxıb. Bəzi dairələr Azərbaycanın İslam həmrəyliyi nümayiş etdirmədiyi, İsrailə mübarizədə Fələstinə dəstəkləmədiyi barədə əsassız ittihamlar səsləndirir. Oktyabrın 27-də BMT Baş Assambleyasının qətnaməsinin müzakirəsi zamanı da Azərbaycan İslam həmrəyliyinə öz sadiqliyini bir daha nümayiş etdirdi, İslam dünyasının yanında oldu-

ğunu açıq göstərdi və ölkəmizə qarşı qarayaxma kampaniyası apararlara layiqli cavabını verdi. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, Azərbaycan eyni mövqeyini İsrail-Fələstin münaqişə zonasında baş verən son hadisələrlə bağlı İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı İcraiyyə Komitəsinin oktyabrın 18-də nazirlər səviyyəsində keçirilən növbədənəkar iclasında da ortaya qoyub. Xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov iclasda çıxışı zamanı bəyan edib ki, Azərbaycan hər zaman İslam həmrəyliyinə sadiq qalıb. Nazir ölkəmizin Fələstin xalqının dövlətçilik mübarizəsini dəstəklədiyini qeyd edib, Azərbaycanın beynəlxalq hüquq normaları, habelə müvafiq BMT qətnamələrinə uyğun olaraq İsrail-Fələstin münaqişəsinin Şərqi Qüdsün Fələstin Dövlətinin paytaxtı olması ilə iki dövlət prinsipi əsasında həllinə tərəfdar olduğunu qeyd edib. Azərbaycanın Fələstin Dövlətinə dəstək verdiyini göstərən çoxlu fakt sadalamaq olar. Bu xüsusda Azərbaycanın Fələstinli qaçqınlara dəstək məqsədilə BMT-nin Yaxın Şərq Agentliyinə 1,6 milyon dollar maliyyə yardımı ayırmasını vurğulamaq olar. Bundan başqa, Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatına sədrliyi dövründə Fələstin problemi nə xüsusi diqqət yetirib, hərəkatın Fələstin üzrə Nazirlər Komitəsinin işinin gücləndirilməsi istiqamətində səylər göstərib.

"Türkiyə İsrailə münasibətlərdə geri dönüşü olmayan nöqtəyə çatmaq niyyətindədir."

Fələstinə görə Türkiyə ilə aramıza

girənlər... - elə arada da sıxılıb qalacaqlar!

Bəzi təxribatçı qruplar iki qardaş ölkənin münasibətlərinə xələl gətirmək məqsədi güdürlər; Azərbaycan İslam həmrəyliyinə sadiqliyini BMT-də bir daha nümayiş etdirdi

Ərdoğan bombardmanı da-yandırmağa çağırır. Əlbəttə, sosial mediada müzakirələr ola bilər, bu da normaldır, hər kəs fikrini, duyğularını bölüşür. Amma beynəlxalq siyasət duyğularla olmur. Sizin İsraili, yaxud Fələstin sevməyiniz nəyisə dəyişmir, konflikt beynəlxalq hüquqa uyğun həllini tapır".

T.İsmayılın fikrincə, Netanyahu ifrat sağçı hökumətdir, amma Azərbaycan İsrail dövləti ilə dostdur, yəni hökumətlərlə yox, dövlətlərlə münasibət qururuq:

"İsrailin özündə də Netanyahu hökumətinə etirazlar var, dünyanın müxtəlif yerlərində yəhudilər hazırkı hakimiyyətə qarşı çıxışlar edirlər. Biz İsrailə dostuqsa, bu, heç də bütün yanlışlarına göz yummaq deyil. İndi hamı üçüncü dünya savaşıdan danışır, amma bu cür məsələlər o qədər bəsit deyil. Biz bu gün baş verənləri görürük. Yəni İsrail özü hadisələrə necə yanaşacağısa, müharibənin coğrafiyasının genişlənməsi ehtimalı da ondan asılı olacaq".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Qarabağla bağlı bu məhdudiyyət götürüldü - sırada hansıdır...

Çingiz Qənizadə: "Şəxsi minik avtomobilləri ilə getmək hələlik tezdir"

Xəbər verildiyi kimi, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin tabeliyində fəaliyyət göstərən Azərbaycan Yərustü Nəqliyyat Agentliyinin işğaldan azad olunmuş ərazilərə təşkil etdiyi müntəzəm avtobus reysləri ilə səfər üçün yaş məhdudiyyəti aradan qaldırılıb.

Bu barədə nazirlikdən bildirilib. Məlumatla görə, artıq oktyabrın 27-dən 18 yaşına çatmayan şəxslər üçün də www.yolumuzqarabaga.az portalı vasitəsilə onlayn qaydada biletlər almaq mümkündür. Vətəndaşlar biletlər almaq üçün şəxsiyyəti təsdiq edən sənəddəki məlumatları sistemə daxil etməlidirlər. Hər bir biletlə yalnız şəxsiyyət vəsiqəsi ilə eyniləşdirilən vətəndaş tərəfindən istifadə oluna bilər.

Onun başqa şəxsə ötürülməsi mümkün deyil.

Yada salaq ki, Şuşa və Ağdam şəhərlərinə ilk müntəzəm avtobus marşrutları 2022-ci il yanvarın 24-də istifadəyə verilib. Bu günə qədər ümumilikdə 627 reys heyata

keçirilib, 25 727 sərnişin işğaldan azad olunmuş əraziləri ziyarət edib.

Bəs sırası vətəndaşlar tezliklə öz şəxsi avtomobillərində, ailəliklə Şuşanı, digər azad edilmiş məkanları ziyarət edə bilərmi?

Məsələ ilə bağlı Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin tabeliyində fəaliyyət göstərən Azərbaycan Yərustü Nəqliyyat Agentliyindən "Yeni Müsavat"a deyilib ki, bu, qurumun səlahiyyətində deyil: "Biz yal-

nız müntəzəm avtobus reysləri ilə bağlı məlumat verə bilərik. Fərdi şəxslərin öz avtomobillərində həmin ərazilərə yollanması bizim səlahiyyətimizdə deyil".

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, tanınmış hüquq müdafiəçisi Çingiz Qənizadə mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, işğal altında olan torpaqlara getmək hər bir azərbaycanlının arzusudur: "Şəxsən mən özüm də şəxsi avtomobilimlə ailə üzvlərimlə işğaldan azad olan torpaqlarımıza getmək istəyirəm. Amma bir tərəfdən də nəzərə almalıyıq ki, hələ ki bu bölgədə tək-tək mina partlayışları olur, müəyyən avtoqəza hadisələri baş verir. Niyə? Çünki bu ərazilərdə həm quruculuq-abadlıq işləri gedir, həm də minalardan təmizlənmə prosesi gedir. Yeni fərdi olaraq vətəndaşlar şəxsi avtomobilləri ilə harasa getmək üçün portaldan icazə alıb getmək istəyərlərsə, təbii ki, indiki dövəmdə heç kəs zəmanət verməz ki, onlar

təsdiq olunmuş marşrutlardan çıxmayacaqlar, yaxud minalardan təmizlənməmiş ərazilərə getməyəcəklər. Yəni səhlənkarlıq edə bilərlər ki, bu da insan tələfatı ilə nəticələnə bilər. Əvvəllər 18 yaşına qədər uşaqların getməsi qadağan olunurdusa, bu proses bir az sadələşdirilir. Ümid edirəm ki, sadələşdirmə prosesləri davam etdikcə, cəmiyyəti narahat edən məsələlər də həllini tapmış olacaq. Gələcəkdə vətəndaşlar öz şəxsi avtomobilləri ilə və ailə üzvləri ilə bu bölgələrə səfər edə biləcəklər. Amma hələlik bu bölgələrdə təhlükəli yerlər olduqca çoxdur. Təmizlənməmiş minlərlə mina var. İnsanların azacıq səhlənkarlığı, qadağan olunan yerlərə keçmələri onların tələfatı ilə nəticələnə bilər. Avtobusların getdiyi marşrut isə tam nəzarətdədir, reyslərin də sayını ona görə artırıdılar ki, insanlar daha çox gedə bilsinlər. Şəxsi minik avtomobilləri ilə getmək hələlik tezdir".

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanın müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov 10-cu Pekin Syanşan Forumunda iştirak etmək üçün Çin Xalq Respublikasında işgüzar səfərdədir.

vat'a bildirdi ki, Pekinlə Bakı arasında müxtəlif istiqamətlərdə kifayət qədər yaxşı əməkdaşlıq əlaqələri mövcuddur: "Energetika, kənd təsərrüfatı, nəqliyyat, yüngül sənaye

də Çin dünyada ABŞ-dan sonra ən müasir 5-ci nəsil qırıqlara sahib ikinci ölkəyə çevrilib. Hipersəs silahlar, aviadaşıyıcılar, yeni ÖAQ, tanklar və s. avadanlıqlar bu ölkə ilə hərbi sahədə

sının ölkəmizdəki səfiri də Azərbaycanla Çin arasında hərbi sahədə əməkdaşlıq imkanlarına toxunarkən bu münasibətləri "Daim dəyişən dünyada iki ölkənin silahlı qüvvələri arasında

Hakan Fidan Aİ səfirləri ilə Cənubi Qafqazı müzakirə etdi

Türkiyə xarici işlər naziri Hakan Fidan oktyabrın 30-da Aİ nümayəndəliyinin rəhbəri Nikolaus Meyer-Landrutu və Avropa İttifaqına üzv ölkələrin Türkiyədəki səfirlərini qəbul edib.

APA-nın İstanbul müxbirinin verdiyi xəbərə görə, bu barədə Türkiyə XİN-dəki diplomatik mənbə bildirib.

Qeyd olunub ki, görüş zamanı Cənubi Qafqaz, Orta Asiya və Ukraynadakı müharibə kimi aktual məsələlər də gündəmə gətirilib.

Bundan əlavə, tərəflər İsrail-Fələstin münaqişəsini də müzakirə ediblər.

H.Fidan Qəzzada baş verən hadisələrə dair mülki əhalini hədəf alan hücumların qəbul edilməz və dərhal dayandırılmalı olduğunu vurğulayıb. O, münaqişənin regional səviyyəyə çatmasının qarşısının alınmasının da lazım olduğunu əlavə edib.

"Dünya hərbi tarixində ilk dəfə Azərbaycan Ordusu pilotsuz uçuş aparatlarından geniş miqyasda istifadə etməklə keçirdiyi hərbi əməliyyatlarla master-klass göstərdi. Böyük məhərdə aparılan bu uğurlu hərbi əməliyyatlar sonradan aparıcı ölkələrin orduları tərəfindən öyrənilməyə başladı. Eyni zamanda dünyanın qabaqcıl silah istehsalçılarının Azərbaycanla əməkdaşlığa marağı artdı. Məhz 44 günlük müharibədəki qələbəmizdən sonrakı dövrdə Çin və digər vacib silah istehsalçısı olan dövlətlərlə Azərbaycan arasında müdafiə sənayesi sahəsində əməkdaşlıq imkanları genişləndi. Azərbaycan Ordusu eyni uğura sutkadan bir qədər də az vaxtda keçirdiyi əməliyyatla imza atdı. Ordumuz Qarabağda 35 il kök salıb qarayaya çevrilmiş separatizmin kökünü kəsməklə dünyaya yeni bir hərbi nümunəsi təqdim etdi. Ordumuzun sahib olduğu yüksək dəqiqliyə malik müasir silahlar- liyə malik müasir silahlardan istifadə etməklə keçirdiyi hərbi əməliyyat zamanı bir nəfər də olsun mülki şəxsə xəsarət yetirilmədi.

Bu gün dünya hərbi sənayesi sürətlə inkişaf edir. Dünən modern hesab edilən silahlar sabah və ya bir neçə gün sonra artıq mənəvi köhnəlmiş silahlar qrupuna aid edilə bilər. Odur ki,

biz daima yenilik axtarışında olmalıyıq. Qonşuluğumuzda bu qədər mənfur, məkrli və qisas hissi ilə nəfəs alan bir xalqın olması səbəbindən biz Ordumuzun ən müasir silahlarla təchiz olunmasını təmin etməyə borclu yuq. Bu məsələdə vəsaitə qənaət etməkdən söhbət gedə bilməz. Azərbaycan hökuməti ölkəmizin 30 ildə yaşadığı işğal məşəqqətlərinə rəğmən öz ordusunu mütəmadi olaraq günün ən müasir silahları ilə təmin etməlidir. Dövlət başçısı bununla bağlı verdiyi bəyanatlarda kursumuzun məhz belə olduğunu dəfələrlə bəyan edib.

Azərbaycan müdafiə nazirinin Çinə səfəri və bu səfər zamanı Çinin hərbi sənaye kompleksinə daxil olan şirkətlərə baş çəkəməsi də yuxarıda dediyimiz kursun reallaşdırılması istiqamətində atılan addımlardır".

F.Yusifov qeyd etdi ki, Çin bu gün yüksək dəqiqliyə malik hərbi məhsullar istehsalı kursunu götürüb. Ona görə də Azərbaycan müdafiə nazirinin bu səfəri heç də təsadüfi sayıla bilməz. Ermənistanla gəldikdə isə bu ölkə Azərbaycanla müqayisə aparıla biləcək heç nəyə sahib deyil. Ermənistanın büdcəsi də Çindən ən müasir silah və hərbi texnikalar almasına mütənasib deyil".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan və Ermənistan müdafiə nazirləri Pekində - Papikyanın Çindən umacağı

Yusif Bağırzadə: "Ermənistanın indiki imkanları və hərbi büdcəsi ilə Çinlə böyük həcmli müqavilələr imzalaması mümkün deyil"

Fikrət Yusifov: "Azərbaycanın müdafiə nazirinin bu səfəri heç də təsadüfi sayıla bilməz"

Bu barədə Azərbaycanın Müdafiə Nazirliyindən bildirilib. Qeyd olunub ki, səfər çərçivəsində müdafiə nazirinin Çinin hərbi rəhbərliyi ilə görüşü, eləcə də bu ölkənin müdafiə sənayesi kompleksinə daxil olan bir neçə şirkətini ziyarəti nəzərdə tutulur.

Keçiriləcək görüşlərdə ölkələrimiz arasında hərbi, hərbi-texniki və digər sahələrdə əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri, həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra məsələlərin müzakirəsi planlaşdırılır.

Bildirək ki, Ermənistanın müdafiə naziri Suren Papikyan da Çindədir.

Məlumdur ki, neçə vaxtdır İrəvan Rusiya xaric, bir sıra silah tədarükçüləri olan ölkələr (Fransa, Hindistan, İran) hesabına ciddi-cəhdə silahlanmağa çalışır. Çin bu xüsusa nə dərəcədə Ermənistanla kömək edə bilər? Ermənistanın Çindən silahlar alması üçün iqtisadi-maliyyə imkanları yetərlidirmi?

Bəs Azərbaycan-Çin hərbi əməkdaşlığı nə yerdedir və dərinləşmə perspektivi varmı?

Siyasi ekspert Yusif Bağırzadə "Yeni Müsa-

və digər sahələrdə əməkdaşlıq hər keçən il daha da genişlənir. Bu ölkə Azərbaycanın neft-qaz layihələrində iştirak edir. Bundan başqa, son zamanlar maşınqayırma sahəsinə də xüsusi maraq göstərir. Tarixi "İpek Yolu" layihəsinin bərpasında da Azərbaycanın ən yaxın tərəfdaşlarından biri təbii olaraq Çin Xalq Respublikasıdır. Çinin digər dövlətlərlə münasibətlərində beş əsas prinsip, yəni dövlətlərin suverenliyi, ərazi bütövlüyü, münaqişələri dinc yolla, müdaxilə etmədən tənzimləmək, dövlətlərin beynəlxalq hüquq qarşısında bərabərliyi və müxtəlif quruluşlu ölkələrin dinc-yanaşı yaşaması prinsipi dayanır: "Bu da öz növbəsində bizim maraqlarımıza cavab verdiyi üçün Azərbaycanın Çinlə hərbi-texniki sahədə daxil olmaqla, bir çox sahələrdə paralel əməkdaşlıq etməsi təbii bir şeydir.

ÇXR dünyada 200 milyard dollardan çox hərbi büdcə ilə silah ixracına görə ABŞ-dan sonra ikinci yeri tutur və 1964-cü ildən etibarən rəsmən nüvə dövlətidir. Son 25 il ərzində sürətlə inkişaf edən Çin hərbi sənaye kompleksi nəticəsində

əməkdaşlığı zəruri edir.

Çin hərbi sənaye kompleksinin istehsal etdiyi müasir silahlar siyahısına təkrar istifadə olunan hipersəs təyyarə, süni intellekt sistemləri, supersəs mühərriklər, lazer silahları, relsli aparatlar, peykləri və dronları məhv etmək üçün müxtəlif vasitələr daxildir. Son onilliklər ərzində Çin hərbi texnikanın modernləşdirilməsində, o cümlədən Rusiya və Ukraynadan əldə etdiyi sovet texnologiyalarının yenilənməsi ilə bağlı ciddi irəliləyişlər əldə edib. Odur ki, Azərbaycan Respublikasının da ÇXR-in hərbi nailiyyətlərindən yararlanması tamamilə gözləniləndir. İstənilən halda Çindən hərbi sənaye kompleksinin inkişafı baxımından öyrənilməli çox şey var.

Bu baxımdan da müdafiə naziri Zakir Həsənovun Çin Xalq Respublikasına səfəri və səfər çərçivəsində Çinin Mərkəzi Hərbi Şurasının sədr müavini general-polkovnik Can Yousia ilə görüşü iki ölkə arasında hərbi əməkdaşlıq imkanlarının genişlənməsi baxımından olduqca əhəmiyyətlidir.

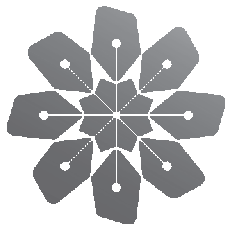
Hələ bir neçə ay bundan əvvəl Çin Xalq Respublika-

dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin dərinləşməsi köklü maraqlara cavab verir", - deyərək xarakterizə etmişdi".

Ermənistanla gəldikdə isə ekspert qeyd etdi ki, bu ölkə artıq uzun müddətdir Çinlə hərbi sahədə əməkdaşlığa can atır. Hətta 2018-ci ildə Ermənistanın o zamanki müdafiə naziri bu məqsədlə Çinə səfər də etmişdi. Lakin məsələ ondadır ki, həmin vaxt faktiki olaraq Rusiyanın forpostu qismində çıxış edən Ermənistan rəsmi Kremlin sərt tənqidi ilə üzləşdi və Çində istədiyini əldə edə bilmədi: "Rusiya faktiki olaraq su qiymətinə silah alan Ermənistanın Çin silahlarına maraq göstərməsi təbii olaraq Rusiyanı qıcıqlandırmışdı.

Məsələ burasındadır ki, indi də vəziyyət dəyişməyib. Sadəcə, Ermənistan öz ağalarını dəyişməyə cəhd göstərir. Və bu gün Ermənistanla silah satan Hindistan, Fransa kimi ölkələr təbii olaraq onun Çindən silah almasında maraqlı deyillər. İkincisi isə Çin kimliyindən asılı olmayaraq heç kimə havayı silah vermək niyyətinə deyil. Odur ki, Ermənistanın indiki imkanları və hərbi büdcəsi ilə Çinlə böyük həcmli müqavilələr imzalaması mümkün deyil".

Sabiq maliyyə naziri, professor Fikrət Yusifov isə bildirdi ki, hərbi gücün nə demək olduğunu biz 44 günlük Vətən savaşında bir daha əyani şəkildə gördük. Dünya hərbi sənayesinin son nailiyyətləri əsasında istehsal edilmiş hərbi texnikaya sahiblənmiş Azərbaycan Ordusu düşməne göz açmağa aman vermədi:

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Azərbaycan Respublikasının dünya
birliyinə integrasiyası, region ölkələri
və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla
əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi**

Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatına 4 illik sədrliyinin başa çatmasına az vaxt qalır. Gələn il yanvarın 15-20-də Uqandanın Kampala şəhərində keçiriləcək Qoşulmama Hərəkatının 19-cu Zirvə görüşü ilə hərəkata sədrlik Azərbaycandan Uqandaya keçəcək. Buna baxmayaraq, ölkəmiz növbəti üç il müddətində hərəkatın “sədrlik troykası”nda yer alacaq.

Qoşulmama Hərəkatı Birləşmiş Millətlər Təşkilatından sonra ikinci ən böyük beynəlxalq təsisatdır. Qurum 1961-ci ildə Fidel Kastro və marşal İosif Titonun rəhbərliyi ilə o zamankı Yuqoslaviyada keçirilən konfransda Birləşmiş Dövlətlər Hərəkatı adı ilə yaradılıb.

Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatında 2011-ci ildən fəaliyyət göstərir. Fəaliyyətinin ilk günlərindən Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatının bütün təşəbbüslərinə çox fəal cəlb olunub. Təsədüfi deyil ki, Qoşulmama Hərəkatına sədrlik etmək üçün Azərbaycanın namizədliyinin yekdil şəkildə dəstəklənməsinin də əsas səbəbi bu idi. 120 ölkənin yekdil dəstəyi ilə Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatına 2019-2022-ci ilə qədər sədrliyi üzərinə götürdü. Qoşulmama Hərəkatına sədrliyimizin yenə də 120 ölkənin yekdil qərarı ilə 2023-cü ilin axırına kimi uzadılması ölkəmizə böyük hörmət və fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi demək idi.

**Milli Məclisin deputatı
Aydın Hüseynov bu barədə**

“Yeni Müsavat”a şərhində bildirdi ki, Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatının sədrliyi dövrü bu beynəlxalq təşkilatın tarixinin ən parlaq dövrlərindən biri kimi yaddaşlarda, tarixdə qalacaq: “Qoşulmama Hərəkatına Azərbaycanın sədrlik etdiyi 4 il dünyanın COVID-19 beləsi ilə üz-üzə qaldığı dövrə təsadüf etdi. Pandemiya bütün dünya dövlətlərinin, xalqlarının həyatında böyük çətinliklər, yeniliklər meydana gətirdi. Azərbaycan belə bir çətin və həssas zamanda Qoşulmama Hərəkatının dünyanın ən aktiv beynəlxalq təşkilat kimi fəaliyyət göstərməsinə nail olmağı bacardı. Azərbaycanın, Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin irəli sürdüyü təşəbbüslər həmrəyliyi və qarşılıqlı dəstəyi möhkəmləndirməyə, qurumun institusional inkişafına ciddi töhfələr verdi. Qoşulmama Hərəkatı Azərbaycanın sədrlik dövründə özünün qızıl dövrünü yaşadı. Azərbaycanın dünyanın ən nəhəng beynəlxalq təşkilatı sayılan Birləşmiş Millətlər

İnteqrasiya, əməkdaşlıq

Yeni **ÜSAVAT**
N 196 (8332) 31 oktyabr 2023

miş Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinin toplantısı və Parlament Şəbəkəsinin yaradılması, eyni zamanda Gənclər Platformasının yaradılması, Gənclər forumunun keçirilməsi və Qoşulmama Hərəkatının Gənclər Şəbəkəsinin yaradılması prosesi

Hərəkatın yaranmasından indiyə qədər keçən dövrün tarixi hadisələrindən sayılır. Azərbaycan bu hərəkatın çox

Qoşulmama Hərəkatının qızıl dövrü - Azərbaycanın sədrliyi altında nələr oldu...

Deputat: “Ölkəmizin sədrliyi dövründə hərəkatın dünyada nüfuzu daha da artmış oldu”

Təşkilatına üzvlükdən başlanan yolu Avropa Şurasına üzvlüyə, Avropa İttifaqı ilə sıx əməkdaşlığa, NATO ilə əməkdaşlığa, MDB üzvlüyünə, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Qoşulmama Hərəkatına və digər çoxsaylı beynəlxalq statuslu təşkilatlara üz olmağa qədər inkişaf etmişdir. Xarici siyasət istiqamətində yeni önəmli addımlar atılıb və ölkəmizin beynəlxalq nüfuzu daha da artıb. Nəticələr arasında, əlbəttə ki, Qoşulmama Hərəkatındakı uğurlu sədrliyimiz xüsusi qeyd edilməlidir. Bu qurumda Azərbaycanın sədrliyinin 2022-ci ildə daha bir il uzadılması barədə qərarın verilməsi Azərbaycanın sədrliyinə verilən önəmin əyani sübutu idi. Bu, onu göstərirdi ki, ölkəmiz 120 ölkə arasında çox böyük nüfuz qazanıb və bizə olan inam bu illər ərzində daha da artıb”.

Deputat eyni zamanda vurğuladı ki, ölkəmiz Qoşulmama Hərəkatının təmsilində özünün haqq səsinə dünyaya bəyan edən, kifayət qədər ciddi platforma qazandı və ondan yararlanmağı bacardı: “2020-ci ilin Vətən müharibəsi günlərində BMT Təhlükəsizlik Şurasında Azərbaycana qarşı irəli sürülmüş bəyanatın qarşısını yeddi Qoşulmama Hərəkatı ölkəsi böyük inamla aldı. Torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasından sonra ölkəmizin yeni çağırışlarla - dağıntılarla, mina partlayışları ilə, ərəzələrin bərpası məsələləri ilə, itkin düşmüş şəxslər problemləri ilə üzləşdi. Bu zaman da Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatına üzv dövlətlərin təmsilində etibarlı tərəfdaşlar tapdı. Prezident İlham Əliyev hərəkata üzv ölkələrin bir hissəsinin mina və partlamamış hərbi sursatlarla ən çox çirkənlənmiş ölkələr sırasında olduğunu nəzərə alaraq, Minaların Təsirinə Məruz Qalmış Ölkələrin Həmfikirilər Qrupunun yaradılması təklifi ilə çıxış etdi. Dövlət başçımızın bu təşəbbüsü də geniş dəstək qazandı.

Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatının ən fəal sədri kimi qəbul edilir. Ölkəmiz qurumun fəal sədri kimi bu təsisatın institusional inkişafı üçün çox böyük ideyalarla çıxış etdi və bu ideyaların gerçəkləşdirilməsinə nail olundu. Nəticədə hərəkatın dünyada nüfuzu daha da artmış oldu. Keçən il Bakıda keçiril-

böyük potensialı olan qurum olduğunu praktiki şəkildə sübuta yetirdi. Dünya gördü ki, məhz Qoşulmama Hərəkatı həmrəyliyi dərinləşdirmək, əməkdaşlığı genişləndirmək və qarşılıqlı beynəlxalq dəstək üçün ən yaxşı platformadır”.

A.Hüseynovun sözlərinə görə, Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatına sədrliyi bir daha göstərdi ki, Azərbaycan ən böyük təşkilatlara sədrlik etmək imkanları olan dövlətdir. Azərbaycanın beynəlxalq arenada oynadığı rol, həmçinin Qoşulmama Hərəkatının sədri kimi göstərdiyi həmrəylik və ehtiyac içərisində olan ölkələr üçün göstərdiyi humanitar dəstək, xüsusilə COVID-lə bağlı 80-dən çox ölkəyə göstərdiyi dəstək ölkəmizin beynəlxalq nüfuzuna önəmli təsir göstərdi.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Etibar SEYİDAĞA

Rusiya kontingentindən Qarabağda nə qaldı? - detallar, rəylər

Polkovnik: “Hərbi kontingentin az hissəsi qalır, artıq sülhməramlı qüvvələrin Laçın yolu ilə hərəkat etməsinə ehtiyac qalmayıb”

Qarabağda müvəqqəti yerləşmiş Rusiya sülhməramlı kontingentinə məxsus ağır hərbi texnika vahidlərinin Azərbaycandan şimal marşrutundan istifadə etməklə çıxarılmasının əks olunduğu deyilən videolar yayılıb. Görüntülər nə dərəcədə gerçəyi əks etdirir? Belə fikirlər səslənir ki, erməni qanunsuz silahlı dəstələrinin təhvil verdiyi silah-sursat da Rusiyaya daşınmaqdadır.

Ümumiyyətlə, Rusiya sülhməramlı qüvvələrindən Qarabağda hazırda nə qalıb? Xatırladaq ki, 19-20 sentyabr 23 saatlıq antiterror tədbirlərindən və qanunsuz rejimin ləğvindən sonra Qarabağda Rusiya və Azərbaycan hərbiçilərinin ondan çox birgə postunun qurulduğu bildirilir. Həmin postların əhəmiyyəti nə olacaq?

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Qarabağda müvəqqəti yerləşən Rusiya sülhməramlı kontingentinin say tərkibinin 1960 nəfərdən ibarət

olması üçün artıq zərurət qalmayıb. 10 noyabr üçtərəfli bəyanatına əsasən şəxsi heyəti 1960 nəfər olan sülhməramlı kontingent ərəziyə yerləşdirilmişdi. Artıq Qarabağda nə Ermənistan dövlətinin hərbi birləşmələri, nə də keçmiş separatçı rejimin qanunsuz silahlı dəstələri mövcud deyil. 19-20 sentyabrda Azərbaycanın keçirdiyi lokal antiterror tədbirləri nəticəsində onlar tərk-silah ediliblər və Azərbaycan ərəzisinə çıxarılıblar. Ona görə də artıq tamamilə yeni vəziyyət yaranıb, Qarabağda 1960 sayda sülhməramlının qalmasına ehti-

yac yoxdur: “Yəqin ki, Rusiyanın özü də bunun fərqindədir. Əslində artıq bölgədə sülhməramlıların olması ehtiyac qalmayıb. Sadəcə olaraq, Rusiya tərəfi 10 noyabr üçtərəfli bəyanatının müddətinin hələ başa çatmadığını və Rusiyanın nüfuzunun qorunmasının lazım olduğunu əsas görür və buna gərə

sə sülhməramlılarının hamısını çıxarmır. Bir hissəsi təcridcən çıxarılır. Bir hissəsi isə qalır. 2025-ci ilin noyabrında müddət başa çatdıqda güman edirik ki, sülhməramlı kontingent Azərbaycan ərəzisinə tamamilə çıxacaq. Dediymiz kimi, Qarabağda yeni reallıq yaranıb və bu reallığa uyğun olaraq da Rusiya

sülhməramlıları Azərbaycan Silahlı Qüvvələri ilə birgə postlar qururlar. Birgə postların təşkili ondan xəbər verir ki, ərəzidə erməni terrorçularının gizlənməsi ehtimalı var. Hər hansı təhlükə ehtimalını önlemek, nəzarət tədbirləri üçün birgə postlar fəaliyyət göstərəcək. Bu işin öhdəsindən Azərbaycan polisi və hərbi qüvvələri də gələ bilər. Lakin dediyimiz kimi, 10 noyabr üçtərəfli bəyanatının müddətinin başa çatmadığı məsələsi var və rus sülhməramlı qüvvələrinin müəyyən hissəsi ərəzidə qalır. Rusiya az miqdarda sülhməramlını Qarabağda saxlayacaq. Ancaq məsələnin bu tərəfi də var ki, 20 sentyabrda sonra, xüsusilə separatçı rejimin ləğvindən sonra əslində 10 noyabr üçtərəfli bəyanatı qüvvədən düşüb. Qarabağda sülhməramlıların qalmasına lüzum qalmayıb”.

Ekspert qeyd etdi ki, Rusiya sülhməramlıları Qarabağa gələndə və ondan sonrakı dövrdə çoxlu sayda silah-sursat, hərbi texnika da gətiriblər. İndi həmin silahların və hərbi texnikaların da Rusiyaya daşınması həyata keçirilir:

“Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin və onların silahlarının, texnikalarının Laçın yolundan Ermənistanla keçməklə deyil, Xankəndi-şimal bölgəmiz marşrutu ilə daşınmasının səbəbinə gəlincə, hansı yoldan istifadə edilməsinin məqsəda uyğunluğunu Azərbaycan dövləti müəyyən edir. Azərbaycan dövləti şimal istiqamətindən çıxışa şərait yadırır. Rusiya üçün də bu sərf edir. Artıq Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin Laçın yolu ilə hərəkat etməsinə ehtiyac qalmayıb. Sülhməramlı qüvvələrin Laçın yolundan Ermənistanla keçməklə hərəkat etməsi maliyyə cəhətdən də baha başa gəlir. Ona görə də vaqonlar vasitəsilə hərbi texnikanın da Rusiyaya şimal ərəzimizdən keçməklə daşınması əlverişlidir. Logistika baxımından ucuz marşrut budur. Erməni silahlılarından təhvil alınmış silahların Rusiya sülhməramlılarına verildiyi və həmin silahların da Rusiyaya daşındığı barədə isə indiyə qədər rəsmi heç bir məlumat verilməyib. Mən qeyri-rəsmi də bu barədə eşitməmişəm”.

Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”

“Fransız silahları Ermənistana kömək etməyəcək. Fransa heç vaxt Ermənistanı Azərbaycan və Türkiyəyə müqavimət göstərəcək həddə silahlandırma bilməyəcək. Bu, nə insan resursları baxımından, nə də maliyyə baxımından mümkündür. Ən azından Ermənistan və Azərbaycanın Ümumi Daxil Məhsulunu müqayisə edin”.

“Yeni Müsavat”ın məlumatına görə, bunu Rusiya baş nazirinin keçmiş müavini, hazırda Qazaxıstanda yaşayan siyasətçi Alfred Kox deyib. Onun sözlərinə görə, ermənilər Rusiyanın köməyinə ümid edirdilər, amma məlum olur ki, Rusiya kömək etməyəcək: “Onların başqa yolları yoxdur. Ermənilər qüvvələrini özlərinə saxlayıb Türkiyə və Azərbaycanla dost olmalıdırlar. 1945-ci ildə Qərbin Almaniyaya necə qəzəbləndiyini xatırlayın. Amma 1949-cu ildə onu NATO-ya qəbul etdi. Yeni Azərbaycan da, sadəcə, qalib tərəf kimi məğluba qarşı daha ağıllı və təmkinli davranmalı, onu dizindən sıdırmamalıdır. O zaman özləri hər şeyi necə lazımdır edəcəklər, çünki ağıl yekunda həmişə qalib gəlir”.

Sözünə davam edən siyasətçi sülh anlaşması ilə bağlı orijinal təklif də verib: “Sizdə Ruben Vardanyan həbsxanada yatır. O, axmaq adam deyil, mən onu çox yaxşı tanıyıram. Bu şərtlərlə o, Ermənistanı göndərilməlidir ki, Ermənistanı xilas edə bilsin, çünki bu ölkənin xilasını Azərbaycan və Türkiyə ilə əməkdaşlıqdadır, başqa çarələri yoxdur və Amerika Ermənistanı kömək etməyəcək”. **Ancaq məlumdur ki, R.Vardanyan qarşı separatizm,**

terrora maliyyə dəstəyi, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə qəsd və s. maddələri ilə ağır ittihamlar irəli sürülüb. “Başa düşürəm. Amma iki xalqın barışığı naminə Vardanyanla anlaşmaya və amnistiyaya getməyə Azərbaycana heç nə mane olmur. Əgər onunla razılığa gəlsəniz, o, özünü ağıllı aparacaq. O, biznes adamıdır və sövdələşməyə hazırdır”, - deyər siyasətçi qeyd edib. Əlbəttə, bu, A.Koxun subyektiv düşüncəsidir. İki xalqın barışığı lazımdır, amma nəyin bahasına? Bütün hallarda rusiyalı siyasətçinin yuxarıdakı fikirləri, görsən, nə dərəcədə ciddiyyətinə alına bilər?

Üstəlik, Ruben Xankəndidə süləndiyi günlərdə “artsax uğrunda mübarizə”dən danışır, Azərbaycana tabe olmağa çağırır, hətta əhalini silahlandırmaqdan dəm vururdu. Azərbaycanı silahlı müqavimətlə təhdid edən və terrora çağıran biri necə sülh müqaviləsi imzalamaqda səmimi görünür? Hətta nəzəri olaraq desək ki, Bakı onu əfv edib sərbəst buraxdı, kim Vardanyanın İrəvana gedib hakimiyyəti götürə biləcəyinə və Bakı ilə sülh danışıqları aparacağına zəmanət verir? Bəs it görünür...

AzTV-nin İctimai-siyasi proqramlar studiyasının direktoru, politoloq Tofiq

Rus siyasətçidən Vardanyanla bağlı iddialı təklif - “Bakı bunu etsə...”

Rusiya baş nazirinin keçmiş müavini təklif edir ki, iki xalqın barışığı naminə Vardanyanla anlaşmaya getməyə heç nə mane olmur, Ermənistanı göndərilə, özünü ağıllı aparacaq; **Tofiq Abbasov:** “Vardanyanın ağılı olsaydı...”

Abbasov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Alfred Koxun çıxışı ilə tanış olub: “Amma Vardanyanın ağılı olsaydı, Qarabağa qanunsuz şəkildə gəlməzdi. Başa düşmək olar ki, Kox barış üçün bu fikri irəli sürür. Amma gerek məhkəmə qərar çıxarsın. Azərbaycan məhkəməsi nə qərar verəcək, bunu gözləmək lazımdır.

Daha sonra onu əfv etmək Prezidentin səlahiyyətində olan məsələdir. Koxun təklifi nəzəri baxımdan vəziyyəti yumşaltmaq üçün səsləndirilib. Amma onu buraxsaq, o zaman deyəcəklər ki, Vardanyan Azərbaycana satılıb və şərtlə çıxıb. Yəni Bakının xeyrinə hansısa addımlar atsın”. **T.Abbasov**

vurğuladı ki, Azərbaycanın siyasəti barışığa, sülhə istiqamətlənib: “İnsanların taleyini düşünmək lazımdır, amma bir dəfə də Ermənistanı bunu etsin. Alfred Kox bir az da Ermənistanı təkliflər versin. Nə qəfər biz böyük, ağıl analıq edəcəyik? Bir az da qoy onlar addım atsınlar. Ümumiyyətlə, Koxu

tanıyıram, özü Rusiyadan baş götürüb qaçmış şəxsdir, Qazaxıstanda doğulmuş almanşilli siyasətçidir, onun fikirlərinə həmişə hörmətlə yanaşıram, amma bu ideyasını Ermənistanı da versə yaxşı olar”.

Qeyd edək ki, Ermənistan vətəndaşı olan 1968-ci il təvəllüdü R.Vardanyanın Cinayət Məcəlləsinin 214-1 (terrorçuluğu maliyyələşdirmə), 279.3 (qanunvericiliklə nəzərdə tutulmayan silahlı birləşmələrin və ya qrupların yaradılmasında və fəaliyyətində iştirak etmə) və 318.1-ci (Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədini qanunsuz olaraq keçmə) maddələri ilə nəzərdə tutulan cinayət əməllərini törətməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib. Məhkəmə tərəfindən barəsində 4 aylıq həbs-qətimkan tədbiri seçilib. O, “Laçın” dövlət sərhədindəki buraxılış məntəqəsində saxlanılıb.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

•• **Ö** tən həftə daha bir Brüssel görüşü baş tutmalı idi. Amma alınmadı, olmadı. Əvəzində Azərbaycanın, Ermənistanın və Gürcüstanın baş nazirləri Tiflisdə bir araya gəldilər. Düşünürük ki, bu, heç də pis nəticə olmadı. Məgər elə Brüsselin də missiyası tərəfləri bir araya gətirmək deyilmi?

Hüseyinbala SƏLİMOV

tün bunlar qeyd olunur, yaddaşlarda qalır. Görüşün ikinci məqamı bu oldu ki, Paşinyan beynəlxalq dəhlizlər və kommunikasiyalarla bağlı hüquqi baza hazırladıqlarını, gələcəkdə hətta bununla bağlı xüsusi bölmə açacaqlarını dedi. Erməni baş naziri dedi ki, o və ölkəsi Naxçıvana dəmir yolu xəttinin açılmasının heç də əleyhinə deyil. Amma baş nazirin sözlərindən belə anlaşıldı ki, İrəvan bu məsələdə Moskvaya güzəştə getmək fikrində deyil və gələcək dəhlizin və ya yolun təhlükəsizliyini özü təmin etmək fikrindədir...

Sonuncu məqam bir daha Rusiya ilə Ermənistan arasında dərin ziddiyyətlər yaşanmasına işarə oldu. Amma bunun ardınca, heç iki gün keçməmiş İrəvan Moskvanın Qafanda kon-

İrəvan Moskvaya nədə “hə”, nədə “yox” deyir?..

sulluq açmaq təklifinə “hə” dedi. Bunu necə başa düşməli? Əslində bu, boş şeydir. Ermənistan daha çox Rusiyanın hərbi-təhlükəsizlik müstəvisindən uzaqlaşmağı nəzərdə tutur və KTMT-nin demək olar ki, bütün tədbirlərini boykot edir. Ötən həftə İrəvan Kreml Ermənistanla hərbi müqavilənin şərtlərinə bir daha baxmağa məcbur etdi və bildirildi ki, sonuncunun müqavilənin şərtlərini birtərəfli qaydada pozmaq hüququ yoxdur.

Amma bizə belə gəlir ki, Kreml bu məsələdə çox nikbindir. Birincisi, ona görə ki, biz çox müqavilələrin kağız parçasına çevrilməsinin şa-

hidi olmuşuq. Bəli, bir vaxt möhtəşəm Varşava müqaviləsi vardı. İndi hanı o? Tarixdə qaldı və əvəzində həmin müqavilənin iştirakçıları rəqib blokun üzvü oldular. Ona görə də Kreml realist olsa, daha yaxşı olar.

İkincisi, Moskvada belə hesab edirlər ki, Ermənistanın siyasətindəki anti-Rusiya elementləri daha çox Paşinyanın apardığı siyasətin təzahürüdür. Amma belədir mi? Biz belə düşünürük, çünki Paşinyana dəstək verən erməni cəmiyyəti də var və o, demək olar ki, hələ də baş naziri müdafiə edir. Düzdür, Rusiya belə hesab edir ki, bu məsələ də həll olunan- dır. Moskva vaxtaşırı Ermə-

nistan siyasətçilərini bu ölkədəki səfirliyinə çağırır və onlardan hansının Nikol Paşinyana real rəqib ola biləcəyini aydınlaşdırmağa çalışır...

Paşinyan Tiflisdə onu da dedi ki, yaxın bir-iki ayda Azərbaycanla sülh sazişi imzalanı bilər. Amma Moskva bu məsələdə tələsmir, çünki məsələnin tez bir zamanda həll olması Rusiyanın da təzliklə bölgədən getməsi demək olacaq. Bunu ona görə deyirik ki, hazırda Bakı sülh sazişi məsələsində Qərbdən çox Rusiya ilə əlaqələndirir öz söylərini. Biz belə hesab edirik ki, bu, bir o qədər də düzgün siyasət deyil.

Ermənistanın bu vaxta qədər gücü Rusiya ilə ittifaqında olubdur. Hazırda iki ölkənin münasibətlərində soyuq küləklər əsir. Biz bu prosesə mane olmamalıyıq, çünki Moskva ilə İrəvanın münasibətlərinin soyuqlaşması bizim maraqlarımıza cavab verir. Qoy, İrəvan bacardığı qədər yaxınlaşsın, bu, bizim üçün elə bir təhlükə deyil, ona görə ki, Qərb erməni diasporlarının “ruhu-nu oxşamaq” üçün bəzən anti-Azərbaycan bəyanatları versə də, onun əlindən bir şey gəlməyəcək, ona görə ki, ortada Türkiyə faktoru var, hansı ki, Qərbə həm hərbi gücü, həm də müttəfiqliyi ilə mane olacaq...

Şəfəqli günlər

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Zəhmətkeşlərimiz telekanallarda müzakirə edilən məsələlərdən bəzən haqsız yerə narazılıq edirlər. Deyirlər haçan baxırıq, manıslar gəlinləri, qayınanalar qudaları, psixoloqlar boşanmaları və sairə bu qəbildən bazar mövzularını müzakirəyə çıxarmışlar. Sanki bu, pis haldır.

Bəs nə edək? İstəyirsiniz bizdə də gündəm bomba yağışı, dağılan evlər, zəbt edilən hava limanı kimi mövzular olsun? İnsan gerek xoşbəxtliyinə şllaq atmasın. Təklif edirəm özümüze yığışaq. Gəlinlərin 3 min manatlıq emosional ehtiyacını dartışmaq, 3 min günahsız insanın bomba altında emosional qırılmasını müzakirə etməkdən 3 min dəfə yaxşı haldır.

Başqa tərəfdən, bizdə də ictimai-siyasi məsələlər müzakirəyə çıxarılır. Sadəcə, siz fikir vermirsiniz. Buna hökumət neyləsin?

Məsələn, təzəlikcə Milli Məclisin qərarı ilə Sumqayıt və Bakı arasında Şəfəq kəndi salındı. Bu obanın ismi məni birbaşa cocuqluğuma qaytardı. Mən ilk dəfə ağcaqanadla Şəfəq kəndində tanış olmuşam. Uşaq idim, atamla indiki Beyləqan, o çağın Jdanov rayonunda, Şəfəq kolxozunda yaşayan əmimlə qonaq getmişdik. Sovetlərin elə atışılmaz metodları vardı, palçıqlı, xaraba, yolu-yolağası olmayan kəndə bəzən "Yeni yol", gündə iki saat işığı yanan obaya "Mayak" adı qoyardı. Əmimgil yaşayan Şəfəq kəndi də təxminən elə bataqlıq, toz-torpaq, hər tərəfi zəhərli pambıq sahələri ilə örtülü bir yer idi. Gecə ağcaqanad sürüsü qanıma elə içmişdi, uşaqlıq travması olaraq heç yadımdan çıxmır.

Ancaq əsas odur kəndin adı Şəfəq idi. Güman edirəm Sumqayıt yaxınlığındakı Şəfəq belə yer olmaz, həqiqətən üzərində bahar şəfəqləri oynasın.

Nəinki hökumət, müxalifət daxilindəki işlər də ümumxalq müzakirəsinə çıxarılır. Deyirlər gələn il Müsavat Partiyasının qurultayı olacaq, Arif Hacı başqanlıqdan gedəcək. Bəzi insanlar hələ də elə düşünür İsa Qəmbər orada başçıdır. Seyavuş Novruzova görə, Rəsulzadə başqanlıqda qalır. Şəxsən mən Qubad İbadoğlunu türmədən azad edib Müsavat başqanı qoymaq tərəfdarıyam. O vaxt imkan vermədilər, indi olsun. Bunun kimə ziyanı var? Hamıya şans tanımaq lazımdır. Şair demişkən, bəsdür suladıq gülləri göz yaşlarımızla...

Yeri gəlmişkən, bəzən söz azadlığının pozulduğundan dəm vururlar, geniş yayılmış fikir müxtəlifliyini isə görmək istəməzlər. Elə o 3 min manatlıq emosional müzakirə söz azadlığının isbatı deyildimi? Adam efrdə sözünü dedi, hamı danışdı, lakin Milli Teleradio Şurası kanala gözün üstə qaşın var da demədi. Çünki bizdə söz, fikir azaddır. Müzakirə mədəniyyəti formalaşıb. Vaxtaşırı Elza xanımın şeirlərini, psixoloqların çıxışlarını, deputatların məşin və maaşlarını müzakirə edirik. Hər kəs sözünü deyir, video çəkir, paylaşır, hönkürür, hayqırır, fışqırır, od püskürür və sairə. Gör heç bu mərəkələrə hökumət hər hansı cəpər çəkirmi? Əksinə, xalq fikirlərini bölüşməyə təşviq edir. Buna görə minnətdarlığımızı bildirirəm. Tik-tok açılsın, ora qoşulub qısa minnətdarlıq videosu da çəkəcəyəm.

Bir yoldaş isə müğənni Manaf bəyin şəklini öz başına çəkirmişdi. Cümlə daha aydın olsun deyər, izah edirəm: dəllək saç elə qırxmışdı ki, adamın başının arxasında Manaf bəyin qara eynəklə məşhur siması əks olunmuşdu. Mükəmməl incəsənət nümunəsiydi. Bəlkə, bəlkə nədir, lap dəqiqi, Luvrada elə rəsm yoxdur. Amerikada gündə bir müğənni öldürülür. Elə bu yaxında bir artist cakuzidə boğuldu. Bu şəraitin qədrini bilməliyik.

Separatçı qırıntıları Ermənistanda boy göstərməyə başlayıblar. O sırada Qarabağdakı mifik qurumun sonuncu saxta "prezidenti", sentyabrın 20-də "artsax"-ı buraxdığını elan edən Samvel Şahramanyan ötən həftəsonu "stokanda fırtına" yaratmağa cəhd edib.

22 "səs"lə "seçilən" 10 günlük "prezident" deyib ki, Avropa Birliyi, ABŞ və Rusiya ermənilərin Qarabağa qayıtmasını istəyir, hətta Azərbaycan da bunda maraqlı ola bilər, çünki iddiasına görə, "beynəlxalq birlikdən ittihamlar səslənir ki, Bakı zərər köçə şərait yaradıb". Üstəlik, o, hansısa statusdan söz açıb, ancaq bunu dəqiqləşdirməkdən yayınıb.

Yada salaq ki, oktyabrın 20-də Şahramanyan İrəvanda başqa bir absurd ifadə işlətmişdi: "'Artsax" respublikası ləğv olunmayıb. Ümumxalq səsverməsi ilə qəbul ediləni fərmanla ləğv etmək olmaz". Beləcə, əslində o, özü-özünü təkzib edib. Çünki "artsax" ləğv olunmayıbsa, Bakı ilə hansı status müzakirə ediləcək?

Bu, əlbəttə ki, utopiyadır. Nəyi qoyub nə axtarır bu fantaziyaçılar. Hələ ermənilərin Qarabağa kütləvi dönüşü mümkün olsun, görək olacaqmı? Azərbaycan öz şərtlərini ermənilərin könüllü köçündən qabaq elan edib. Deyişən heç nə yox. Bundan ötrü xüsusi portal da yaradılıb. Öncə Azərbaycan vətəndaşlığı üçün müraciət edilməli, şəxsin kimliyi araşdırılmalıdır ki, ona vətəndaşlıq düşür, ya yox.

İkinci yandan, zamanında yazdığımız kimi, getmək qayıtmaq qədər sadə iş deyil, ola bilməz. Ölkədən çıxıb gedə bilsən, amma dönüş üçün suveren dövlət kimi Azərbaycanın qanunu, legitim tələbləri var. Biz "banan ölkəsi" də deyilik. Daha Laçın postundan əlin cibində, fit çala-çala Qarabağa rahatca keçə bilməzsən. Müvafiq prosedurlara əməl etməlisən - əcnəbi əcnəbi kimi, Qarabağ erməniyi də əlavə müvafiq yoxlanışa məruz qoyulmaqla. Böyük ehtimalla, bu yoxlanışdan sonra Qarabağda ən uzağı, bir neçə on min ermənin qalıb yaşamaq haqqı tanınacaq.

Adama deyirlər: niyə qaçıb getdiniz ki, indi də qayıda bilərsiniz? Sual, əlbəttə, ritorikdir. Ermənistan və onun havadarları bu yolla, yəni cəmi bir neçə günün içində Azərbaycanı "soyqırımı müəllifi" kimi beynəlxalq birliyin hədəfinə gətirib Bakıya qarşı sanksiyalara nail olmağa ümidli idilər. Ümidləri puç oldu...

Politoloq Elxan Şahinoğluna görə, Şahmaranyan kimilər "qatarın gətirdiyini" anlamaq istəməzlər:

Qarabağa erməni dönüşü belə olacaq - "biletlər" İrəvanda yox, Bakıda satılır!

Köçlə gedənlər köçlə qayıda bilməz, Azərbaycan "banan ölkəsi" deyil! **Politoloq:** "Türklərlə birgə yaşamaq istəməyənlərin Qarabağda nə işi var..."

"Şahramanyanın ermənilərin Qarabağa qayıtmasının mümkünlüyü, bunun Avropa, ABŞ və Rusiyanın maraqlarına cavab verməsi, hətta Azərbaycanın da bunu istədiyini iddia etməsini necə başa düşmək olar? Birincisi, Samvel Şahramanyan ermənilərin geridönüşü mövzusunun Bakı ilə müzakirə etmək istəyir. İkincisi, hesab edir ki, Bakı Ermənistanı köç edən ermənilərin geri qayıdışında maraqlıdır. Onun məntiqinə görə, Azərbaycan ermənilərin geri qayıdışını beynəlxalq təzyiqdən qurtulmaq üçün həyata keçirmək istəyir. Şahramanyan "qatarın gətirdiyini" anlamaq istəmir".

Politoloq xatırladır: "Rəsmi Bakı Qarabağ ermənilərinə Ermənistanı köç etmədən öncə müraciət etmiş, onlara bildirmişdi ki, Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul edin və evlərinizdə yaşayın. Qəbul etmədilər, gətdilər. Bundan sonra Bakının və Azərbaycan ictimaiyyətinin ermənilərin geri qayıtmasında maraqlı olduğunu söyləmək mümkün deyil. Digər tərəfdən, gedənlərin hamısının cibində Ermənistan pasportu var. Azərbaycan ermənilərə Ermənistan pasportları ilə Qarabağda yaşamağa icazə verməyəcək".

Şahinoğlu ermənilərin əleyhinə olan daha bir amilə diqqət çəkib: "Dünya qarışmış, Yaxın Şərqdə vəziyyət gərgindir. Şahramanyana isə

elə gəlir ki, beynəlxalq birlik ermənilərin Qarabağa dönüşü ilə bağlı Azərbaycana təzyiq edir. Bunun da realıqla əlaqəsi yoxdur. Onun nə söyləməsindən asılı olmayaraq, Ermənistanı köçən ermənilərin geri qayıtmaq fikirləri yoxdur, "biz türklərlə birgə yaşamaq istəmirik" deyib durublar. Türklərlə birgə yaşamaq istəməyənlərin Qarabağda nə işi var?"

Azərbaycana qarşı beynəlxalq təzyiq gəlincə, Şahramanyan, şübhəsiz, burada şişirdir, Avropa Birliyinin, AŞ PA-nın hüquqi qüvvəsi olmayan kağız parçalarına əsaslanıb iddiasını gerçək kimi qələmə verməyə çalışır, soydaşlarını sakitləşdirməyə, ümidləndirməyə cəhd edir. Guya "artsax"la bağlı hələ hər şey itirilməyib. İtirilib! Özü də həmişəlik. Bunu Fransanın təşəbbüsü ilə daha iki dəfə keçirilən və hər ikisində fiasko olan BMT TŞ-nin iclasları da sübut edir.

"Ermənistan-Azərbaycan münasibətinin əsas məsələsi - Qarabağ problemi qapanıb. Bunu Putin, Lavrov və Rusiya hökumətinin bütün nümayəndələri bəyan edib. Azərbaycana təzyiq etmək olmaz. Xüsusən də Bakı Qarabağı tamamilə qayıtdıqdan sonra".

Bu sitat isə rusiyalı tənqidçi siyasi analitik Aleksandr Razuvayevə məxsusdur.

Qərbin vasitəçiliyinə Bakının inamsızlığına toxunan ekspert deyib ki, Azərbaycan uzun müddətdir Avropadan edilən müxtəlif hücumlara dözüb, lakin indi, Qarabağın qaytarılmasından sonra artıq o bezib. "Bundan başqa, Qərb müsəlman dünyasını, türk dünyasını sevmir. Niyə Azərbaycan ilkin olaraq ona qarşı mənfi münasibət bəsləyən vasitəçinin "xidmətlər"indən istifadə etməlidir? Üstəlik, bütün problemləri özü həll edibse, nə üçün onların "xidmətlər"indən istifadəyə davam etsin ki?!", - analitik vurğulayıb.

Onun qənaətinə, Avropa Birliyi nə qədər zəhlə töksə də, Azərbaycana qarşı faktiki sanksiyalar tətbiq etməyəcək, çünki Bakı mühüm enerji mənbəyidir: "Digər yandan, sanksiyalar tətbiq olunan ölkələr son nəticədə onlara uyğunlaşır. Bunu Rusiya və İranın təmsilində görürük. Azərbaycan indi incə, diqqətlə, diplomatik yolla göstərir ki, bundan sonra hansı addımın atılacağını vasitəçilər yox, məhz özü seçir".

Təbii ki, Qarabağa ermənilərin dönüşü də müstəsna olaraq Bakının verəcəyi qərarlara və qoyduğu şərtlərə bağlıdır. Qayıda bilən qayıtsın. "Biletlər" Bakıda satılır, İrəvanda və yaxud Parisdə yox!..

□ **Siyasət şöbəsi, "Yeni Müsavat"**

Ermənistan hakimiyyəti Azərbaycanla sülhə hazır olduğunu davamlı şəkildə bəyan etsə də, irəliyə doğru addım atmağa tələsmir. Baş nazir Nikol Paşinyan oktyabrın 30-da Milli Assambleyada parlamentin daimi komissiyalarının birgə iclasında 2024-cü il dövlət büdcəsi layihəsinin müzakirəsi zamanı növbəti dəfə bu mövzuda danışdı.

O bildirib ki, Azərbaycanla sülhün bərqərar olmasına və münasibətlərin nizamlanmasına töhfə verə biləcək üç əsas prinsip razılaşdırılıb. Paşinyanın sözlərinə görə, tərəflər bu prinsiplərə əməl etsələr, sülh müqaviləsinin imzalanması reallaşacaq. "Birinci prinsip ondan ibarətdir ki, Ermənistan və Azərbaycan bir-birinin ərazi bütövlüyünü tanımalıdır. Üstəlik, Ermənistan Respublikasının ərazisinin 29,8 min kvadratmetr, Azərbaycanın isə 86,6 min kv.km olduğunu başa düşməklə" - Paşinyan bildirib. Onun sözlərinə görə, ikinci prinsip ondan ibarətdir ki, Almatı Bəyannaməsi, plana görə, dövlət sərhədinin delimitasiyası və gələcək demarkasiyası üçün siyasi əsas olmalıdır. Üçüncü prinsip bütün regional kommunikasiyaların açılmasıdır. Baş nazirin fikrincə, bu, suverenliyə, yurisdiksiyaya və qanunvericiliyə qarşılıqlı hörmət prinsipləri əsasında baş verməlidir.

"Sülh müqaviləsinin imzalanması reallığa çevrilə bilər", - deyə ümumi, mücərrəd fikir ifadə edən N.Paşinyan qonşu Türkiyə ilə münasibətlərdən də bəhs edib. "Ermənistan və Türkiyə nümayəndələri arasında aparılan danışıqlarda əldə olunan razılaşmaların həyata keçirilməsinə ümid edirik", - baş nazir qeyd edib. O xatırladı ki, bu razılaşma üçüncü ölkə vətəndaşları və diplomatik pasportlara malik olan şəxslər üçün sərhədlərin açılmasına aiddir. "Sərhəd infrastrukturunu ilə bağlı mühüm işlər görülüb. Biz "Marqara" keçid məntəqəsini yenidən təchiz etmişik və artıq belə proseslərə hazırıq", - N.Paşinyan əlavə edib.

N.Paşinyanın bu sözlərini Ankaradan son zamanlar İrəvana davamlı şəkildə ünvanlanan çağırışlara cavab da saymaq olar. Amma burada da qeyri-müəyyənlik var. Konstitusiyasında Azərbaycana və Türkiyəyə qarşı ərazi iddiası əks olunan, ərazisində terrorçulara aid abidələr qoyulan, üstəlik, qondarma "soyqırım"la bağlı cəfəngiyyatlardan əl çəkməyən Ermənistanın Azərbaycan və Türkiyə ilə sülh imzalaması real deyil.

Beləliklə, N.Paşinyan ötən il olduğu kimi, bu il də sülh nağılları ilə, sadəcə,

Azərbaycan və Ermənistanı kim barışdıracaq - son iki ayın intriqalı gözləntisi

Nikol Paşinyan növbəti dəfə "sülh nağılı" uydurdu, ancaq rəsmi İrəvan sülhə doğru addım atmır; **Arzu Nağıyev:** "Şərti olaraq bu saziş Türkiyənin fəal iştirakı ilə Tiflisdə imzalanı bilər, amma..."

vaxt qazanmağa çalışır. Sülh anlaşması ili kimi ümid bəslənilən 2023-ün bitməsinə düz iki ay qalıb. Maraqlıdır ki, bu ərəfədə istər Azərbaycan, istərsə də Ermənistandan və vasitəçiliyə iddialı paytaxtlardan nikbin açıqlama və bəyanatların sayı artıb. Bəllidir ki, keçən həftəsonu Avropa İttifaqı (AI) Azərbaycan və Ermənistanı ilin axırnadək sülh prosesini yekunlaşdırmağa çağırış edib. Həmin mesaj AI Şurasının iki günlük sammitinin sonunda qəbul olunan yekun sənəddə əksini tapıb. "Avropa İttifaqı Şurası suverenliyin, sərhədlərin toxunulmazlığının və ərazi bütövlüyünün tanınması prinsipləri əsasında Ermənistan və Azərbaycan arasında dayanıqlı və davamlı sülhün əldə edilməsinə davamlı dəstəyini bildirir. AI Brüssel normallaşma prosesini dəstəkləyir və tərəfləri xoş niyyətlə hərəkət etməyə və prosesi bu ilin sonuna qədər yekunlaşdırmağa çağırır", - sənəddə deyilir. Sənəddə eyni zamanda Qarabağın erməni sakinlərinin hüquq və təhlükəsizliyinin təmin edilməsinin vacibliyi də vurğulanır. Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişel isə sammitdən sonra bəyan edib ki, AI Ermənistan-Azərbaycan normallaşması üzrə vasitəçiliyi davam etdirmək əzmindədir. Onun sözlərinə görə, qurum liderləri ölkələ-

rin ərazi bütövlüyünün və suverenliyin qarşılıqlı tanınması əsasında Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşmasına nail olmaq üçün AI-nin vasitəçilik səylərini təşviq etməyə sadıqlıdır. Öz növbəsində Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan son həftə ərzində bir neçə dəfə sülh sənədinin tezliklə imzalanı bilər, amma...". Həmçinin Rusiya tərəfi həm xarici işlər nazirləri, həm də liderlər səviyyəsində üçlü görüşü təşkil edib sülh sənədinin imzalanmasına, paralel surətdə sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyasına yardım etməyə hazır olduğunu bəyan edib. Analoji çağırış "İpək Yolu" beynəlxalq forum çərçivəsində Gürcüstan rəhbərliyindən gəlib. Bundan əlavə, ABŞ Dövlət Departamenti keçən həftəsonu iki ölkə arasında tezliklə sülh anlaşmasının vacibliyi və bu yöndə Vaşinqtonun öz dəstəyini davam etdirəcəyini bildirib.

Oktyabrın 8-də Tiflisdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Gürcüstanın baş naziri İrakli Qaribaşvili mətbuat bəyanatları ilə çıxış edərkən bu mövzuya da toxunmuşdular. Azərbaycan Prezidenti Gürcüstan tərəfin sülh təşəbbüsünə açıq və konkret mövqe ifadə etmişdi. Sitat: "Bildiyiniz kimi, bu gün bir neçə ölkə və eyni za-

manda, bəzi beynəlxalq təşkilatlar Ermənistan və Azərbaycan arasında gedən normallaşma prosesində öz dəstəyini göstərməyə çalışırlar. Biz bunu alqışlayırıq. Əgər bu, bir tərəfli və qərəzli deyilsə, əlbəttə, biz istənilən vasitəçiliyi və yardımı qəbul edirik. Ancaq mənim fikrimcə, ən düzgün seçim həm tarixi əlaqələri, həm coğrafi amili nəzərə alaraq, əlbəttə ki, bu sahədə Gürcüstan ola bilər. Mən cənab baş nazirə minnətdaram ki, o da bu sahədə mümkün olan vasitəçilik imkanlarını ortaya qoyur. Hesab edirəm ki, biz buna hazır olan ölkə kimi Ermənistandan da eyni yanaşmanı gözləməliyik və Ermənistan tərəfindən də razılıq olarsa, dərhal bizim aidiyyəti qurumların rəhbərləri Gürcüstanda həm ikitərəfli, həm üçtərəfli görüşə gələ bilərlər".

Amma Ermənistan bu günədək Bakı və Tiflisin təşəbbüsünə cavab verməyib. Hətta N.Paşinyan Gürcüstan səfərində və baş nazirlə görüşündə də bu mövzuya toxunmadı. Görünür, havadarları hələ də konkret tapşırıq verməyiblər.

Bəs ekspertlər necə düşünürlər, Azərbaycan və Ermənistanı barışdıracaq ölkə və ya paytaxt hara olacaq? Qarşıdakı iki ayda suala cavab tapıla bilərmi?

Deputat, Milli Məclisin Təhlükəsizlik, müdafiə və korrupsiyaya qarşı mübarizə komitəsinin üzvü Arzu

Nağıyev "Yeni Müsavat"a təsdiqlədi ki, əsas danışıq predmeti sülh müqaviləsinin imzalanmasıdır və bunun hansı müstəvidə keçiriləcəyi də önəm kəsb edən məsələdir: "Ən əsası isə sülhün bərqərar olmasını Azərbaycan və Ermənistan istəməlidir. Məlumdur ki, istər Avropa, istərsə Vaşinqton, Rusiya və ya Gürcüstan öncə öz maraqlarından çıxış edir, nüfuz savaşının iştirakçıları olmağa cəhd göstərirlər. Məlumdur ki, Avropada irəli sürülən təklifdə eyni zamanda Qarabağın erməni sakinlərinin hüquq və təhlükəsizliyinin təmin edilməsinin vacibliyi də vurğulanır. Bu isə o deməkdir ki, yenə də bizə hansısa şərtləri dikte etməyə çalışırlar. Dəfələrlə biz bəyan etmişik ki, bu şəxslər Azərbaycan vətəndaşı olmaq istəyirlərsə, heç bir problemləri olmayacaq və zamanətli şəkildə öz yaşadıqları yerə köçə bilərlər. Təbii ki, Avropa bununla manipulyasiya etmək istəyir. Digər məsələ Paşinyanın 30 oktyabrda verdiyi açıqlamadır. O bildirib ki, Azərbaycanla razılaşdırılmış 3 əsas sülh və niyə zəmlənmə prinsipi var və bunlar icra edilsə, sülh müqaviləsi imzalanı bilər".

A.Nağıyev qeyd etdi ki, Azərbaycanla belə şərtlər qoyumaqla danışımaq alınır deyil: "Sülh ilk növbədə ermənilərin özlərinə daha çox lazımdır. Çünki irəli sürdükləri o prinsiplər - qarşılıqlı şəkildə ərazi bütövlüyünün tanınması, Almaatı Bəyannaməsi

əsasında sərhədlərin delimitasiyası, regional kommunikasiyaların qarşılıqlı şəkildə açılması dəfələrlə təkrarlanan məsələlərdir və müzakirə obyekti olub. Bu prinsiplərin hər birində də Ermənistan siyasi və ərazi baxımından müəyyən manipulyasiyalar edir. Ermənilər və onların havadarları bir şeyi dərk etməlidirlər... Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, "İşğal reallıqları, müharibə reallıqları, postmüharibə reallıqları sülh danışıqlarında öz əksini tapmalıdır və tapacaq. Əks təqdirdə, heç bir sülh müqaviləsi olmayacaq. Ermənistana lazım deyilsə, bizə də lazım deyil. Ondan sonra baxaq görək bunun axırı nə olacaq?!" Bunu düşünün. Eyni zamanda Azərbaycan üçün Ermənistanla sülh müqaviləsinin imzalanmasının mütləqliyi də yoxdur. Yeni sülhün bərqərar olmasını Azərbaycan təbii ki, istəyir, ancaq bütün detallar danışıq predmeti olmalıdır..."

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı hesab edir ki, yaxın vaxtlarda, xüsusilə də bu ilin sonuna qədər sülh müqaviləsinin imzalanması real görünür: "Hər kəs sülhə dəstək verməyə, kömək etməyə hazır olduğunu bildirir. Amma heç kəs sözün işə keçməkdir istəmir. Buradan demək olar ki, bəzi xüsusi statuslu dövlətlər məsələnin həllində maraqlı deyil. Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin nizamlanması onları o qədər də maraqlandırmır. Rusiya da Ermənistanadakı hadisələri diqqətə izləyir, münasibətlərin normallaşmasında maraqlı olmadığına nümayiş etdirir. Ermənistanın daxili vəziyyət də sülh bağlanacağına dair proqnozlara yer qoymur. Ermənilər şahmat oyununda olduğu kimi, siyasi rəqiblərinin səhv edəcəyini gözləyir. Belə vəziyyətdə sülhün imzalanması iki şərtə bağlı ola bilər: ya Paşinyan və ətrafı sülhdən başqa yol olmadığını dərk edəcək və o istiqamətdə gərəkən addımı atacaq, ya da güc mərkəzlərindən hər hansı biri erməniləri sülhə məcbur edəcək. Əlbəttə, razılaşdırılmamış məqam çoxdur, məsələn, Zəngəzur dəhlizi, gedən "qaçqınlar"ın geri qaytarılması və sair. Bu məsələlərin fonunda hansısa ölkə və ya şəhərdə sülhün bağlanacağına ümid etmək əbəsdir. Şərti olaraq bu saziş Türkiyənin fəal iştirakı ilə Tiflisdə imzalanı bilər. Amma bu variant hələlik hipotetik verisi olaraq qalır".

□ **E.PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

Yaxın Şərqdə davam edən faciəvi olaylar təəssüf ki, Azərbaycanın iki strateji müttəfiqini - qardaş Türkiyə və dost İsraili təzədən əks cəbhələrə ayırıb. Artıq İsrailin qardaş ölkədəki səfiri və bütün diplomatik korpus öz ölkəsinə dönüb. Ərdəğan hökuməti isə rəsmi Təl-Əvivə qarşı gəldikcə daha sərt mövqe sərgiləməkdədir: Türkiyə iki ölkə arasında bütün enerji müqavilələrini dayandırıb, prezident Ərdəğanın, energetika naziri Alparslan Bayraktarın İsrailə səfərləri ləğv olunub.

Ankaradakı diplomatik mənbələrdən Rusiya mətbuatına bildirilib ki, Türkiyə İsrailə münasibətləri geri dönüşü olmayan həddə gətirmək niyyətində deyil. Qeyd olunub ki, son zamanlar Türkiyə ilə İsrail arasında münasibətlərin normallaşması prosesi gedir: "Müxtəlif sahələrdə, o cümlədən enerji sektorunda qarşılıqlı addımlar atılır. Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdəğanın İsrailə səfərinə hazırlıq gedirdi. Yeni Türkiyənin İsrailə münasibətləri geri dönüşü olmayan səviyyəyə gətirmək məqsədi yoxdur. Ankara bir daha İsrail rəhbərliyini ehtiyatlı olmağa və danışıqlara çağırır".

Qeyd edək ki, İsrailə Türkiyənin münasibətlərində yenidən gərginliyin yaranması ilk növbədə Rusiyanın mənafehinə cavab verir. Çünki Avropanın almadığı qaz həcmələrini Asiyaya, xüsusilə də Çinə sata bilməyən Rusiya gəldikcə daha çox Türkiyəyə möhtac olur. Bu möhtaclıq iki faktorla bağlıdır: qardaş ölkə ərazisində yaradılmaqda olan qaz xəbə, həmçinin Türkiyə üzərindən Cənubi Avropaya qaz nəqli. Ukrayna mövcud müqavilənin bitdiyi 2024-cü ilin dekabrından sonra öz ərazisindən Rusiya qazının nəqlinə imkan verməyəcəyini rəsmi şəkildə bütün tərəflərə çatdırıb. Bu isə o deməkdir ki, Rusiya Avropaya qaz nəqlində yalnız Türkiyədən asılı olacaq. Qaz xəbə yaradıldıqdan sonra Rusiyanın Avropada müştəri tapmaqda da Türkiyədən asılılığı formalaşacaq. Bu şəraitdə Rusiya qaz xəbənin işləməsi üçün zəruri olan qaz təminatında Türkiyənin məhz ondan asılı olmasında maraqlıdır. Hazırda Türkiyədə yaradılacaq mərkəzə mövcud kəmərlər şəbəkəsində qısamüddətli genişləndirmə yolu ilə Rusiya, Azərbaycan və İrandan ildə 70 milyard kubmetrə yaxın qaz ötürülməsi potensialı var. Gələcək perspektivdə də daha 32 milyard kubmetr qazın İsraildən çatdırılması mümkündür.

İsrail qazının Türkiyə üzərindən Avropaya çatdırılması layihəsi ilə bağlı ilk danışıqlar 2015-ci ildən başlanıb.

Türkiyə İsrailə enerji danışıqlarını dayandırdı - kim qazanır...

Münasibətlərindəki soyuqlaşma layihə ilə bağlı işlərin yaxınmüddətli dövrdə başlanmasını mümkünsüz edir; Moskva Avropa və Ankaraya öz şərtlərini diqqət etmək üçün...

2016-cı ildə iki ölkə Aralıq dənizinin dibi ilə Türkiyəyə boru xəttinin çəkilməsi barədə razılığa gəlib, hətta layihələndirmə işlərini həyata keçirmək üçün işçi qrup da yaradılıb. Lakin sonradan münasibətlərdə radikal soyuqlaşma baş verdiyinə görə layihə kənara qoyuldu.

Aralıq dənizinin İsrail sahillerində qaz axtarışları üzrə ilk nəticələr 2009-cu ildə əldə olunub - ehtiyatlarının həcmi 280 milyard kubmetr hesablanan "Tamar" qaz yatağı kəşf olunub. Daha sonra yenə İsrail tərəfindən 620 milyard kubmetrlik ehtiyatı olan "Leviathan" yatağı açılıb. Daha sonra Şərqi Aralıq dənizinin Misir, Kipr ("Afrodita" yatağı) sahillerində böyük yataqlar aşkarlanıb. 2020-ci ildə Afinada İsrail, Yunanistan və Cənubi Kipr arasında İsrailin "Leviathan", Yunan Kiprinin "Afrodita" yataqlarının qazını Avropaya çatdıracaq Şərqi Aralıq dənizi qaz boru xəttinin (EastMed pipeline) tikintisi haqqında saziş imzalanıb. Ötən müddət ərzində hər 3 tərəf sazişi ratifikasiya edib, layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırılması işlərinə başlanıb.

Avropa İttifaqı layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırmasının hazırlanması üçün 34,5 milyon avro ayırıb, onu özü üçün maraq dairəsində olan layihə elan edib. Bu isə o de-

məkdir ki, çəkiləcək kəmərlər Avropa Komissiyasının 3-cü enerji pasketinin təsir dairəsinə düşməyəcək. Bundan əlavə, ABŞ da layihəni dəstəkləyib. Hətta Afinadakı imzalanma mərasiminə ABŞ-ın o vaxtkı dövlət katibi Mayk Pompeo da qatılmışdı. Beləliklə, həm Avropa İttifaqının, həm də ABŞ-ın dəstəyini alan "EastMed pipeline" İsrailin "Leviathan" və Kiprin "Afrodita" yataqlarından qazın Kipr adası və Kritdən Yunanistanın materik hissəsinə, oradan isə İtaliyaya qədər çatdırılmasını nəzərdə tutur. Uzunluğu 1900 kilometr olan qaz kəmərinin 1300 kilometri dənizin altından, 600 km-i isə qurudan keçməlidir. Layihənin ümumi dəyəri 7 milyard dollar hesablanır. Lakin əksər analitik mərkəzlər bu məbləğin 9 milyard dollara qədər artacağını gözləyirlər. 2025-2026-cı illərdə istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulan kəmərin illik layihə ötürücülük gücü 10 milyard kubmetr olacaq. Türkiyə Kiprə məxsus sərvətlərdən Şimali Kiprin də bəhrələnmək hüququnun olduğunu bəyan edərək, sazişdə bu hüququn təsbit olunmadığına görə ona qarşı çıxıb. Rəsmi Ankara dəfələrlə bəyan edib ki, Şimali Kiprin maraqlarının təmin olunmadığı müddətdə kəmərin çəkilməsinə imkan verməyəcək.

Ötən il Liviya ilə Türkiyə arasında əldə edilən razılaşmaya əsasən kəmərin keçəcəyi ərazinin bir hissəsi - Kipr adasının Şərq akvatoriyası Türkiyənin müstəsna iqtisadi ərazisi hesab olunur. Bu isə o deməkdir ki, həm layihənin iştirakçıları, həm də əsas dəstəkçisi olan Avropa Birliyi və ABŞ Ankara ilə hesablaşmalı olacaqlar. Artıq ABŞ-ın layihəyə verdiyi dəstəyi geri çəkdiyi və bunu məhz Türkiyənin etirazlarına görə etdiyinə dair məlumat da yayılıb.

2022-ci ildə İsrailin qaz hasilatı rekord həcmə - 21,9 milyard kubmetrə çatıb. Bu həcm 12,7 milyard kubmetri 3 faizlik artım nümayiş etdirən daxili tələbatın ödənməsinə, 9,2 milyard kubmetri isə 29 faiz artım qeydə alınan ixracəyə yönəldilib. İsrailin 2022-ci ilin oktyabrında Aralıq dənizində yerləşən Kariş və Kana yataqları ilə bağlı Livanla razılığa gəlməsindən sonra ölkənin ixrac potensialı illik 45 milyard kubmetrə qədər artacaq. Ölkə Misir və İordaniyaya da qaz satır, lakin bu həcmərlər ixrac potensialını tam reallaşdırmaq üçün yetərli deyil. İsrail qaz ixracını mümkün qədər artırmağa çalışır. Bu zaman əsas alıcı qismində, əlbəttə ki, Avropa İttifaqı çıxış edir. 2022-ci ilin iyununda Avropa Komissiyası Qahirədə İsrail və Misirə qaz idxalına dair razılaşma imza-

layıb. Razılaşmaya əsasən, İsrail qazı Misirdəki zavodlarda sıxılacaq, daha sonra maye şəkildə tankerlərlə Avropaya ixrac olunacaq. Əvəzində Avropa İttifaqı İsrailə hasilatı artırmaq üçün kəşfiyyat və hasilat işlərində, Misirə isə sıxılmış qaz istehsalı infrastrukturunu genişləndirmək üçün kömək edəcək.

Bu ilin iyununda İsraildə yeni qaz yatağı kəşf edilib. Yeni yataq hasilat aparılan "Kariş" və "Tanin" yataqları arasında yerləşir. Onun çıxarılabilən qaz ehtiyatları 68 milyard kubmetr həcmində hesablanır. "Katlan" adlandırılan yataqda hasilat işləri üçün "Kariş"dəki infraqurtdan istifadə olunacaq.

Beləliklə, rahatlıqla söyləmək olar ki, İsrailin qaz ixracı potensialı yeni yataqlar hesabına bir neçə dəfə artmaqla ölkəni Avropa İttifaqı kimi əlverişli bazara səmərəli çıxış yolu tapmağa vadar edir. Mümkün variantlar arasında ən səmərəlisi isə məhz Türkiyə üzərindən çəkiləcək kəmərlər olar bilər. Bu qaz kəmərinin uzunluğu 500-550 kilometr, ötürücülük gücü 32 milyard kubmetr, dəyəri isə 1,5 milyard avro həcmində hesablanır. İlk dəyəri 7 milyard dollar hesablanan "EastMed" 10 milyard kubmetrlik ötürücülük gücü ilə onunla rəqabət aparmaq imkanında deyil.

Bütün bunlar İsrailə Türkiyənin birgə qaz kəməri layihəsinin həyata keçirilməsini zəruri edir. Hər iki ölkə bunu anlayır və əldə edəcəkləri dividendləri qiymətləndirir. Buna görə də hələ 2022-ci ilin martında - İsrail prezidenti İshaq Herzog Ankaraya səfər edərkən tərəflərin layihə ilə bağlı müzakirələri yenidən başladığına dair məlumatlar yayılıb. O zaman "Reuters" hər iki ölkənin hökumətindəki mənbələrə istinadən layihə ilə bağlı konkret qərarların - kəmərin marşrutu, iştirakçılar və sair, - yaxın dövrdə qəbul ediləcəyini yazmışdı.

Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdəğan dəfələrlə qeyd edib ki, Şərqi Aralıq dənizi hövzəsindən çıxarılan qazın öz ölkəsinin ərazisindən Avropaya nəqlini nəzərdə tutan layihənin perspektivi kifayət qədər yüksəkdir.

Yay aylarında İsrail baş naziri Benyamin Netanyahu-nun Ankaraya səfəri səhhətindəki problemlərə görə mümkün olmadı. Sentyabrın 20-də o, Ərdəğanla BMT sessiyasının keçirildiyi Nyu-York şəhərində yerləşən "Türk Evi"ndə görüşüb. Görüşdə qarşılıqlı iqtisadi əlaqələr müzakirə olunub. Daha sonra verilən açıqlamalarda tezliklə R.T.Ərdəğanın İsrailə səfər edəcəyi bildirilib. Səfərin Türkiyədə Cümhuriyyətin 100 illiyi ərəfəsində baş tutacağı gözlənilirdi, hər iki tərəfdə hazırlıqlar aparılırdı. Gözləntilər arasında İsrail qazının Türkiyə üzərindən Avropaya nəqli layihəsi üzrə konkret sənədin imzalanması da vardı. Türkiyənin energetika nazirinin İsrailə gözlənilən səfəri məhz dövlət başçıları arasında imzalanması nəzərdə tutulan müvafiq sazişin detallarının işlənməsi, son razılaşdırma-ların aparılması məqsədi daşıyırdı.

Türkiyə-İsrail münasibətlərindəki soyuqlaşma layihə ilə bağlı işlərin yaxınmüddətli dövrdə başlanmasını mümkünsüz edir. Bu isə Rusiyaya Türkiyədə yaradılacaq qaz xəbəndə öz şərtlərini diqqət etmək üçün ciddi rıçaq verir. Belə ki, yayılan məlumatlara görə, Rusiya qaz xəbəsində idarəetmənin öz şirkətlərində olmasında təkid etdiyinə görə tərəflər konkret addımlar atmalıdırlar. Bu prosesdə qaz mənbələrinin çoxluğu Türkiyə üçün Moskvadan asılılığı azaltmaq, təzyiqlərə davam gətirmək imkanı yaradan başlıca amildir.

□ **Dünya SAKIT,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanın istəyi olarsa, Dünya Bankı (DB) "ağıllı kənd"lərin maliyyələşdirilməsinə kömək edə bilər.

Bu barədə DB-nin Azərbaycan üzrə meneceri Stefani Stallmeister məlumat verib.

"Biz Azərbaycanda "ağıllı kənd"lərin yaradılmasının tərəfdarıyıq. Və bu kəndlərin maliyyələşdirilməsi məsələsi dövlətin səlahiyyətindədir. Azərbaycan tərəfi istəyarsə, dəstək verməkdən məmnun

qalırdı. Beynəlxalq valyuta sisteminə baş verən problemləri aradan qaldırmaq məqsədilə uzun müddət idi ki, müxtəlif səviyyələrdə müzakirələr aparılırsa da, bu müzakirələrin bir nəticəsi olmurdu. Dünyanın yeni valyuta sistemində ehtiyacının nə qədər böyük olduğunu iri dövlətlər yaxşı başa düşürdü. Elə bu səbəbdən də uzun sürən müzakirələrdən sonra nəhayət onların iştirakı ilə bu problem 1944-cü ildə Amerika Birləşmiş Ştatlarında Bretton Vuds (Bretton Woods)

"Beynəlxalq İnkişaf Assosiasiyası" və "Beynəlxalq Yenidənqurma və İnkişaf Bankı" nəzərdə tutulsa da daha üç qurum - Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası, İnvestisiya Təminatı üzrə Çoxtərəfli Agentlik və İnvestisiya Mübahisələrinin Həlli üzrə Beynəlxalq Mərkəz Bankının uğurlu fəaliyyətini təmin edən əsas qurumlar hesab olunurlar.

Dünya Bankı maliyyə resurslarının əsas hissəsini dünyaya kapital bazarlarından cəlb edir. Bank bütün dünyada

məsi üçün geniş spektrli bilik mübadiləsi, potensialın yaradılması və texniki yardım fəaliyyəti ilə yanaşı 4,5 milyard ABŞ dollarından çox məbləğdə 50-dən artıq investisiya layihələrini maliyyələşdirib. Dünya Bankının dəstəyi ilə maliyyələşdirilən layihələr dövlət sektoru, maliyyə və özəl sektorun inkişafı, kənd təsərrüfatı və kənd yerlərinin inkişafı, enerji, sosial müdafiə, təhsil və səhiyyə, nəqliyyat, bağlantılar və s. kimi bir çox sektorları əhatə edib.

Dünya Bankı "ağıllı kənd"lərin inşasını maliyyələşdirə bilər - Böyük Qayıdış sürətlənir

Fikrət Yusifov: "Azərbaycan hökumətinin bununla bağlı müraciəti Dünya Bankı tərəfindən həmin və məmnuniyyətlə qəbul ediləcək"

olarıq. Bu, qeyri-hökumət təşkilatlarının inkişafı baxımından da uğurlu yanaşmadır. Amma bu, dövlətin qərarından asılıdır", - deyir o qeyd edib.

DB-nin bu dəstəyi Azərbaycan üçün sərfəlidirmi və Qarabağa Böyük Qayıdış sürətləndirə bilərmi? İndiyədək Azərbaycanla DB arasında əməkdaşlıq hansı səviyyədə olub və nə verib?

Sabiq maliyyə naziri, iqtisadçı alim Fikrət Yusifov bu suallar ətrafında "Yeni Müsavat"a çox maraqlı tarixi faktlar açıqladı: "Dünya Bankı Birləşmiş Millətlər Təşkilatının 1944-cü ildə keçirilmiş pul-kredit və maliyyə konfransı olan Bretton Vuds (Bretton Woods) razılaşması nəticəsində yaradılıb. Bank fəaliyyətə başlayarkən onun cəmi 38 üzvü olsa da, 50-60-cı illərdə dünyada yeni dövlətlərin sayının artması nəticəsində onun üzvlərinin sayı da əhəmiyyətli dərəcədə artmışdı. Hazırda dünyanın 189 ölkəsi Dünya Bankının üzvüdür. Bəs bu Beynəlxalq Maliyyə İnstitutunun yaradılmasını bütövlükdə zəruri edən nə idi?

Keçən əsrin 20-ci illərinin əvvəllərindən etibarən başlamış iqtisadi böhran və onunla paralel yaşanan maliyyə tələtləri dünyanı əsaslı şəkildə narahat edirdi. İqtisadi böhran səbəbindən beynəlxalq valyuta sistemləri də mütəmadi olaraq ciddi problemlərlə üz-üzə

konfransının qəbul etdiyi qərarlar əsasında öz həllini tapdı. Konfransda dünya maliyyə sisteminin yeni formasını təbii edəcək və onun təkmilləşdirilməsi işini daimi həyata keçirəcək iki Beynəlxalq Maliyyə İnstitutunun - Beynəlxalq Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (Dünya Bankı) və Beynəlxalq Valyuta Fondunun yaradılması haqqında müqavilə imzalandı. Qəbul edilmiş qərarlar, dövlətlər arasında valyuta-maliyyə və kredit münasibətlərinin və ticarət təşkilatının qaydalarını müəyyən etdi və bununla da dünya valyuta sisteminin yeni forması - Bretton Vuds sistemi yarandı.

Dünya Bankı öz qurumları vasitəsilə bu gün dünyanın hər yerində - xüsusilə də zəif inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrdə geniş fəaliyyət göstərir. Bu gün Dünya Bankı 189 üzv ölkənin birgə sahib olduğu global inkişaf təşkilatıdır. Dünyanın ən böyük inkişaf bankı olan bu bank orta gəlirli ölkələrin və ödəmə qabiliyyəti olan aşağı gəlirli ölkələrin hökumətlərinə kreditlər, zəmanətlər, risklərin idarə edilməsi məhsulları və məsləhət xidmətləri təqdim etmək kimi mühüm bir missiyanı yerinə yetirir. Bundan başqa, Dünya Bankı bir sıra regional və global problemlərin həlli üzrə tədbirlərin əlaqələndiricisi kimi də çıxış edir.

Dünya Bankı dedikdə

yoxsulluğun azaldılmasına kömək etmək üçün 1946-cı ildən bu günə qədər dünyanın ayrı-ayrı ölkələrinə ümumilikdə 500 milyard dollardan çox kredit ayırıb. Bu illər ərzində banka üzv olan ölkələrin bankın kapitalının formalaşması üçün ödədikləri vəsaitin həcmi isə cəmi 14 milyard dollar təşkil edib.

Dünya Bankı 1959-cu ildən etibarən özünün ən yüksək kredit reytingini qoruyub saxlayır ki, bu da ona dünyanın maliyyə bazarlarında ən ucuz kredit resursları cəlb etməyə imkan yaradır. Nəticədə digər kredit institutlarından fərqli olaraq Dünya Bankı və onun aidiyyəti strukturları inkişaf etməkdə olan ölkələrin kapitala olduqca sərfəli şərtlərlə çıxışına imkan yaratmış olurlar. Bank öz gəlirlərini verilən kreditlərə əlavə edilən kiçik marjadan əldə edir ki, bu da ona bankın əməliyyat xərclərini ödəməyə, maliyyə imkanlarını gücləndirmək üçün ehtiyatları artırmağa imkan verir".

Sabiq nazir Azərbaycanın müraciətinin Dünya Bankı tərəfindən dərhal qəbul olunacağını bildirdi: "Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən bir qədər sonra 1992-ci ilin sentyabrında dünyanın ən iri maliyyə institutu olan Dünya Bankına üzv olub. Son 30 il ərzində bank Azərbaycanda milli prioritetlərin və ehtiyacların dəstəklən-

Dünya Bankı ilə 30 illik tərəfdaşlığı dövründə Azərbaycan yoxsul ölkədən bankın dünyanın ən yoxsul ölkələrinə yardım edən qolu olan Beynəlxalq İnkişaf Assosiasiyasına töhfə verən ölkəyə çevrilib. Bu illər ərzində bank Azərbaycana əsas iqtisadi və institusional islahatların hazırlanmasında və həyata keçirilməsində, infrastrukturun qurulmasında və vətəndaşlarımız üçün digər mühüm xidmətlərdən yararlanmaqda kömək edib.

Bu gün Azərbaycan hökuməti Qarabağda işğaldan azad olunmuş torpaqlarda geniş quruculuq işləri aparır. Ölkəmiz nə qədər geniş maliyyə imkanlarına sahib olsa da, bu məqsəd üçün sərfəli şərtlərlə kredit resurslarının cəlb olunması onun üçün maraqlı olmalıdır. Hesab edirəm ki, biz Dünya Bankının mövcud imkanlarından istifadə edərək, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə bir çox mühüm layihələrin reallaşdırılmasına sərfəli şərtlərlə kredit resursları cəlb edə bilirik. Nəzərə alaq ki, dünyanın heç bir maliyyə mərkəzindən bu cür kreditlərin alınması mümkün deyil. Dünya Bankının ayırdığı kreditlərin bir özəlliyi də ayrılmış vəsaitlərdən daha səmərəli istifadə edilməsinə bankın mütəxəssislərinin nəzarətidir. Bir sözlə, bank seçilmiş layihələrin effektivliyini və şəffaflığını təmin edə bilən şərtlərə əməl olunmasına ciddi nəzarət edir.

Bu gün biz Dünya Bankının mövcud imkanlarından yararlanıb, Qarabağımızın işğaldan azad olunmuş bütün bölgələrində "ağıllı kənd"lərin tikintisini sərfəli şərtlərlə veriləcək maliyyə resurslarından istifadə etməklə həyata keçirə bilirik. Bu addım eyni zamanda Azərbaycan hökumətinin Qarabağ torpaqlarımızda aparılan geniş quruculuq işlərində maliyyə yükünü optimallaşdırmağa imkan yarada bilər. Hesab edirəm ki, Azərbaycan hökumətinin bununla bağlı müraciəti Dünya Bankı tərəfindən həmin və məmnuniyyətlə qəbul ediləcək".

□ **Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Dövlət Komitəsinin sədri Xankəndi sakinləri ilə görüşdü

Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Rövşən Rzayev Gəncə şəhərində Xankəndi şəhərindən və Kərkicahan qəsəbəsindən məcburi köçkün düşmüş azərbaycanlıların bir qrupu ilə görüşüb.

Bu barədə Dövlət Komitəsindən bildirilib.

Görüşdə Azərbaycan Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qətiyyətli hərbi-siyasi və diplomatik səyləri nəticəsində üç il əvvəl 44 günlük Vətən müharibəsində Qarabağ və Şərqi Zəngəzur torpaqlarının Ermənistanın işğalından azad edildiyi, həmin ərazilərdə qalan erməni birləşmələrinin və qondarma qurumun isə bu il sentyabrın 19-20-də bir sutkaya yaxın müddətdə icra edilən antiterror tədbirləri sayəsində tamamilə ləğv olunduğu böyük razılıq və qürur hiss ilə xatırlanıb.

Tezliklə Xankəndidən məcburi köçkün düşmüş soydaşlarımızın doğma yurdlarına qayıdacağı, Böyük Qayıdış çərçivəsində həyata keçirilən tədbirlərin onları da əhatə edəcəyi diqqətə çatdırılıb. Prezident İlham Əliyevin hər zaman məcburi köçkünləri diqqətdə saxladığı, onların sosial problemlərinin həlli üçün tədbirlər həyata keçirdiyi bildirilib. Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın bu kateqoriyadan olan soydaşlarımızın müraciətlərinə həssaslıqla yanaşdığı vurğulanıb.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpası, yenidən qurulması istiqamətində irimiqyaslı layihələrin həyata keçirildiyi, məcburi köçkünlərin könüllü, təhlükəsiz və ləyaqətlə geri qayıdışının təmin edilməsi üçün zəruri tədbirlərin icra edildiyi bildirilib. Bu günədək 3 mindən çox məcburi köçkün doğma yurduna qayıdıb, tezliklə qayıdışın Xankəndi sakinlərini əhatə edəcəyi deyilib. Bütün bunlarla yanaşı, mina probleminin hələ də geri qayıdacaq əhəlinin həyatı və sağlamlığı üçün təhlükə yaratdığı, Böyük Qayıdış prosesini ləngitdiyi vurğulanıb.

Xankəndinə qayıtmağa, yenidən tarixi yurd yerlərində yaşamağa hazır olduqlarını deyən sakinlər işğaldan azad edilmiş bütün ərazilərdə Azərbaycanın dövlət suverenliyinin bərpa edilməsinə görə dövlətimizin başçısına və rəşadətli silahlı qüvvələrimizin mənsublarına minnətdarlıq bildirib, xalqımızın haqq işi uğrunda canını qurban verən şəhidlərimizə Allahdan rəhmət, qazilərimizə şəfa diləyiblər.

Görüşdə Xankəndidən olan məcburi köçkün icmalarının nümayəndələri, ziyalılar, ictimai fəallar iştirak edib, qayıdışa hazırlıq məsələlərinə dair rəy və təkliflərini səsləndiriblər.

Fransa “kiçik bacısı” Ermənistanla hərbi-texniki əməkdaşlığı genişləndirir. Məlumdur ki, tərəflər bu məqsədlə oktyabrın 23-də bözi silah sistemlərinin tədarükü ilə bağlı anlaşma da imzalayıblar. İndi isə məlum olur ki, Fransa Ermənistanla hərbiçilər də göndərəcək.

Fransa müdafiə naziri Sebastyan Lekornu bununla bağlı bildirib ki, Ukrayna əsgərlərinə təlim keçən Polşadan nümunə götürərək, erməni hərbiçilərinə təlim keçmək üçün ilin sonu - 2024-cü ilin əvvəli arasında Fransa əsgərləri Ermənistanla göndərilə bilər. Yerləşdiriləcək hərbiçilərin sayı isə açıqlanmır.

Bu demarş sözsüz ki, Rusiyani daha da qıcıqlandıracaq. Bəs konkret reaksiya nə olacaq?

Bu arada qeyd edək ki, Fransa-Ermənistan hərbi əməkdaşlığına skeptik yanaşan erməni təhlilçilər kifayət qədərdir. O sırada hərbi ekspert, Ermənistan müdafiə nazirinin keçmiş müşaviri David Camalyan hesab edir ki, Fransa ilə hərbi əməkdaşlıq Ermənistanla o qədər də böyük fayda verməyəcək, əksinə, İrəvan-Moskva əməkdaşlığı ciddi ziyan görəcək, çünki Parislə münasibətlər tamamlama prinsipi üzərində deyil, qarşıdurma prinsipi üzərində qurulub.

Onun sözlərinə görə, Fransadan hər hansı əhəmiyyətli həcmdə silah tədarükündən söhbət gedə bilməz. “Proses kifayət qədər siyasiləşib və belə təəssürat yaradır ki, üç radar sisteminin və digər əməkdaşlıq atributlarının ötürülməsi Ermənistan hakimiyyəti tərəfindən şişirdiləcək və şouya çevriləcək. Erməni cəmiyyətinə Fransanın Rusiyaya alternativ kimi təqdim edilməsi cəhdləri böyük yanlışlıqdır”, - Camalyan əlavə edib.

Hərbi polisin sabiq rəisi, polkovnik Rövşən Məhərrəmov burada Azərbaycan üçün bir narahatlıq görmür: “Bilirsiniz ki, son zamanlar Rusiya ilə Ermənistan arasında ciddi gərginlik var. Bu gərginlik artıq pik həddə çatır. Baxmayaraq ki, Ermənistan da bu gün ruspərəstlərin sayı daha çoxdur. Onlar daha çox müxalifətdə təmsil olunublar. “Qarabağ klani”nin liderləri olan keçmiş prezidentlər Köçəryan və Sərkisyanı, onların tərəfdarlarını xüsusi qeyd etmək olar. Ordu tərkibində də onların sayı kifayət qədərdir. Fransanın Cənubi Qafqaza burnunu soxması və erməni hərbiçilərini hazırlayacaqları barədə verilən açıqlamalar əslində Ermənistanın “böyük bacısı” Fransadan gözlənilən idi. Onun üçün erməniləri silahlandırmaq da. Gördüyümüz kimi, üç radar sistemi veriblər, daşınan zenit-raket kompleksləri. Bunlar da çox

Ermənistandan Kremlə qarşı daha bir demarş - Moskvanın səbri tükənir

Rövşən Məhərrəmov: “Bunlar Azərbaycan üçün heç bir təhlükə yaratmır”

Səxavət Məmməd: “Ermənistan iqtidarının devrilməsi üçün Rusiya yaxın zamanlarda fəaliyyətə başlaya bilər”

zəif sistemlərdir. Əllə daşınan hava hücumundan müdafiə sistemləri veriblər. Bunlar Azərbaycan üçün heç bir təhlükə yaratmır. Ancaq və ancaq Rusiya üçün bir problem-dir. Əminliklə deyirəm ki, Ermənistanın hava hücumundan müdafiə sistemi olduqca zəifdir. Bilirsiniz ki, Ermənistan ərazisində 102-ci Rusiya bazası yerləşir. Onlarla yanaşı Fransa silahlı hərbiçiləri də olacaqlar ki, bu da Rusiyanın qəzəbinə səbəb olmaya bilməz. Buna da Rusiya heç bir halda izn verməyəcək. Ermənistan sərhədini ruslar mühafizə edir. Bunun fonunda fransızlar necə gələ bilərlər? Əhali arasında da bu, ciddi narazılıqla qarşılanı bilər. Ermənistan müxalifəti də buna imkan verməz. Azərbaycan da yatmayıb. Prosesləri yaxından izləyir. Gün-gündən hərbi arsenalımız daha da güclənir. Ermənistan bir adada yerləşir. Gürcüstan heç zaman imkan verməz ki, onun ərazisindən silahlar daşsın. İranın da öz maraqları var, Qərblə böyük bir gərginlik yaşayır. Bundan çıxış etsək, cənub qonşumuz da imkan verməz”.

Hərbi ekspert erməni ekspertlərin dedikləri ilə razıdır: “Bəli, bu gərginlik daha da artacaq. Ancaq Ermənistan, sadəcə, bundan ziyan görəcək. Bu günə kimi hələ də Azərbaycanla sülh müqaviləsi imzalanmayıb. Bu da sərhədlərin müəyyən edilməsinə deməkdir. Amma Paşinyan tez-tez deyir ki, sülh

müqaviləsi imzalayacağıq. Azərbaycanın öz tələbləri var. Bu tələblər yerinə yetirilməyincə, sülh müqaviləsi olmayacaq.

Hərbi ekspert Səxavət Məmməd isə vurğuladı: “Fransanın Ermənistanda hərbi baza quracağı gözlənilən bir addım idi. Ötən ilin sentyabr ayında sərhəd toqquşması baş verəndən sonra Avropa missiyası Ermənistanla gəlmişdi. O zaman gələn missiyanın tərkibində fransız jandarmeryasının nümayəndələri də var idi. Fransız jandarmeryası Fransa Müdafiə Nazirliyinin tərkibindəki bir qurumdur. Dolayısı ilə silah ticarətindən öncə fransız hərbiçilərin Ermənistanla ayağı açılmışdı. Bunun davamının gələcəyini də gözləmək olardı. Təlimlər bir ölkənin ərazisinə girmək üçün həmişə bəhanə olub. Fransızların da təlim adı altında Ermənistanla girecəyi aşkar görünür. Hətta iddialar var ki, Fransa yüksək rütbəli bir zabitanı Ermənistan müdafiə nazirinin müşaviri təyin edəcək. Bunun Azərbaycanla qarşı istifadə edəcəklər. Rəsmi Bakının etirazının qarşısına isə türkiyəli generalın Azərbaycan müdafiə nazirinin müşaviri olmasını əsas götürəcəklər. Fransa hərbi bazanı ilk növbədə hərbi təlimçilər, satılan silahların Ermənistan ordusu tərəfindən mənimsənilməsi adı altında həyata keçirəcək. Daha sonra isə bu konkret hərbi baza anlamına gələcək. Fransa NATO ölkəsidir. Ermənistan isə hələ

də Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının üzvüdür. Rəsmi İrəvan hələ də təşkilatdan çıxmayıb. Dolayısı ilə bir ölkənin ərazisində bir-birinə daban-dabana zidd qütbün hərbi bazasının olması heç bir məntiqə sığmır. Bu o anlama gəlir ki, Ermənistan seçim etmək məcburiyyətində qalacaq. Rəsmi İrəvan Rusiya hərbi bazasına ehtiyac olmadığını dilə gətirir. Məsələ ondadır ki, həmin baza müqaviləyə əsasən 2044-cü ilə qədər Ermənistanda qala bilər. Rusiyanın həmin tarixə qədər Ermənistandan çıxacağını gözləmirəm. Əksinə, Rusiya Ermənistanla qarşı təzyiqləri artırıacaq. Ermənistan iqtidarının devrilməsi üçün Rusiya yaxın zamanlarda fəaliyyətə başlaya bilər. Bundan əlavə, hətta Rusiya Ermənistanla hərbi müdaxilə də edə bilər. Necə ki, zamanında Gürcüstan bu müdaxilə gerçəkləşmişdi. Fransanın bu regionda qalıcı olacağını düşünürəm. Çünki Fransanı tək-cə Rusiya yox, Türkiyə, Azərbaycan, İran da istəməyəcək. Gürcüstan da Ermənistanda Rusiya Fransa toqquşmasında maraqlı deyil. Belə bir hal yaşansa, Gürcüstan da zərər görə bilər. Paşinyan bütün variantlara əl atır ki, Ermənistanı xilas etsin. Çünki indiki məqamda Ermənistan dövlətinin özünün gələcəyi sual altındadır. Ona görə də yanlış və qeyri-adi qərarlar görəcəyik”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Zaxarova Dağıstanda baş verənlərə görə Ukraynanı suçladı

Vladimir Putin Mahaçqala hadisələri ilə bağlı böyük müşavirə keçirdi

“Dağıstandakı kütləvi iğtişaşlar xaricdən planlaşdırılmış və həyata keçirilmiş təxribatdır”.

Bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova oktyabrın 29-da Mahaçqala aeroportunda baş vermiş iğtişaşlara münasibət bildirərkən deyib. Onun sözlərinə görə, Dağıstan Respublikasında baş vermiş kütləvi iğtişaşlar Rusiya Federasiyası xalqının ahəngdar inkişafına və etno-konfessional birliyinə xələl gətirməyə yönəlmiş kənardan planlaşdırılmış və həyata keçirilmiş təxribatın nəticəsidir.

Rusiya XİN sözcüsü baş verənlərdə Ukrayna hakimiyyətini günahlandırır. “Ukrayna xüsusi xidmət orqanlarının Rusiya istiqamətində təxribatçı fəaliyyətinin intensivləşməsi tamamilə başadüşülüdür. Kiyev rejimi hazırda dünya ictimaiyyətinin Ukrayna ətrafındakı böhrana diqqətinin azalması fonunda Rusiyada sabitliyi pozmaqda və onu beynəlxalq aləmdə nüfuzdan salmaqda ən çox maraqlıdır. Rusiya rəhbərliyinin operativ və birmənalı reaksiyası və hüquq-mühafizə orqanlarının əlaqələndirilmiş, aydın və mütənasib hərəkətləri Rusiyada çaşqınlıq və nifaq salmağa ümid edənlərin hamısına birmənalı cavabdır”, - deyərək Zaxarova vurğulayıb. (APA)

Prezident Vladimir Putin Qərbi Rusiya cəmiyyətini parçalamaq cəhdlərini müzakirə etmək üçün müşavirə keçirib.

Bunu isə oktyabrın 30-da Rusiya liderinin mətbuat katibi Dmitri Peskov deyib. “Bu tədbirdə Qərb ölkələrinin Yaxın Şərqdəki hadisələrdən Rusiya cəmiyyətini parçalamaq üçün istifadə etmək cəhdləri müzakirə edilib”, - deyərək Kremli rəsmisi izah edib.

Əvvəlcə prezident çıxış edib, daha sonra isə bağlı qapılar arxasında müşavirə davam edib.

“Putin Dağıstan Respublikasındakı vəziyyətlə Federal Təhlükəsizlik Xidməti, Rusiya Qvardiyası və respublikanın rəhbəri Sergey Melikovdan ətraflı hesabatlar alıb və almağa davam edir”, - deyərək Peskov əlavə edib.

Qeyd edək ki, oktyabrın 29-da Dağıstanın paytaxtı Mahaçqalada yüzlərlə şəxs aeroporta hücum edib. Onlar İsraildən gələn təyyarənin enməli olduğu “Kaspiysk” Hava Limanı yaxınlığında toplaşaraq, əllərində “Dağıstanda uşağ qatillərinə yer yoxdur” yazılan plakatlar tutublar. Sonra etirazçılar hava limanındakı xidməti otaqlara daxil olaraq İsraildən gəlmiş və burada gizlədilməsi ehtimal edilən yəhudiləri axtarıblar.

Hava limanının fəaliyyəti məhdudlaşdırılıb.

Oktyabrın 30-da polis Mahaçqala hava limanı ərazisindəki kütləvi iğtişaşların 150-dən çox fəal iştirakçısını müəyyən edib. Onlardan 60 nəfəri saxlanılaraq polis bölmələrinə aparılıb. (TASS)

İrandan Azərbaycana külli miqdarda narkotik vasitənin qaçaqmalçılıq yolu ilə keçirilməsinin qarşısı alındı. Qaçaqmalçılığın qarşısı Dövlət Sərhəd Xidməti (DSX) Sərhəd Qoşunlarının "Lənkəran" sərhəd dəstəsinin Astara rayonu Sım kəndi yaxınlığında yerləşən sərhəd zastavasının xidməti ərazisində sərhəd naryadının sayıqlığı nəticəsində mümkün olub. Bu barədə DSX-nin Mətbuat Mərkəzi məlumat yayıb. Keçirilmiş sərhəd axtarışı və əməliyyat tədbirləri nəticəsində ərazidə gizlədilmiş ümumi çəkisi 52 kiloqram 875 qram narkotik vasitə və 9 min 980 ədəd Metadon M-40 psixotrop tərkibli həb aşkar olunaraq götürülüb. Fakt üzrə əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirilir.

Bu arada Narkomanlığa və Narkotik Vasitələrin Qanunsuz Dövriyyəsinə Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyasının daimi fəaliyyət göstərən İşçi Qrupu ötən 8 ay ərzində görülən işlərə bağlı məlumat yayıb.

8 ay ərzində əldə olunan məlumatları müqayisəli şəkildə təhlil edilərək ümumiləşdirən İşçi Qrupu qeyd edir ki, hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən narkomanlığa və narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə sahəsində həyata keçirilmiş kompleks əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində ümumilikdə 7 min 598 cinayət faktı aşkarlanıb. Onlardan 2 min 659-u narkotik vasitələrin qanunsuz satışı, 4 min 649-u narkotik vasitələrin qanunsuz əldə edilib saxlanması, 260-ı qanunsuz olaraq narkotik xassəli bitkilərin kultivasiya edilməsi, 30-u isə bu kateqoriyadan olan digər cinayətlərlə bağlı olub. Aşkarlanmış faktlar üzrə qanunsuz dövriyyədən ümumilikdə müsadirə olunmuş 5 ton 804 kiloqram 558,512 qram narkotik vasitələr və psixotrop maddələr çıxarılıb. 1 ton 722 kiloqram 686,454 qram heroin, 3 ton 349 kiloqram 422,948 qram marixuana, 236 kiloqram 905,361 qram tirək, 50 kiloqram 988,844 qram həşiş, 750,831 qram kokain, 318 kiloqram 741,409 qram psixotrop maddələr, 125 kiloqram 042,665 qram digər narkotik vasitələr təşkil edib. 2023-cü ilin 8 ayı ərzində 47 min 726 ədəd həb metadon, 14 min 164 ədəd çetəne bitkisi, eləcə də 3 kiloqram 197,368 qram, 7 min 703 ədəd kapsul, 3 min 308 ədəd həb və 12,95 qram güclü təsir edən maddə və 40,682 qram prekursor qanunsuz dövriyyədən götürülüb.

8 ayda Azərbaycanda 235 milyon 195 min manatlıq narkotik müsadirə edilib

İrandan Azərbaycana növbəti dəfə külli miqdarda narkotik keçirilməsinin qarşısı alındı

Daxili İşlər Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin, Dövlət Sərhəd Xidmətinin və digər aidiyyəti qurumların nümayəndələrinin iştirakı ilə 407,6 hektar sahədən çəkisi 257 ton 546 kiloqram 610,98 qram olan 869.387 ədəd yabani halda bitmiş narkotik tərkibli bitkilər müəyyən olunaraq müvafiq qaydada məhv edilib.

Narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayət məsuliyyətinə 5 min 721 nəfər cəlb edilib, onlardan 57 nəfəri xarici ölkə vətəndaşıdır. Hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qaçaqmalçılıq yolu ilə ölkə ərazisinə gətirilməsi ilə bağlı 191 fakt aşkar edilib və həmin faktlar üzrə qanunsuz dövriyyədən ümumi çəkisi 2 ton 531 kiloqram 325,919 qram və 47 min 726 ədəd həb metadon narkotik vasitələr və 7 min 631 ədəd kapsul, 3 min 128 ədəd həb və 12,95 qram güclü təsir edən maddə çıxarılıb.

Ümumilikdə, aşkar edilmiş cinayətlərin 205-i qrup halında törədilmiş və həmin faktlar üzrə qanunsuz dövriyyədən 1 ton 645 kiloqram 485,666 qram və 580 ədəd metadon narkotik va-

sitə, psixotrop maddə və 170,3 qr güclü təsir edən maddə müsadirə edilib. 2 min 127 cinayət faktı əvvəllər məhkum olunmuş şəxslər tərəfindən törədilmiş və onlardan 1 ton 221 kiloqram 409,6 müxtəlif növ narkotik vasitə və psixotrop maddə müsadirə edilib.

İşçi qrupu qeyd edir ki, 2023-cü ilin yanvar-avqust ayları ərzində qanunsuz dövriyyədən götürülmüş 5 ton 804 kiloqram 558,512 qram narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin ümumilikdə dəyəri 235 milyon 195 min manat kimi qiymətləndirilib.

Daxili İşlər Nazirliyi tərəfindən bütün növ sərxoşluq hallarının müəyyənəşdirilməsi üçün Səhiyyə Nazirliyinin Respublika Narkoloji Mərkəzinə 59 min 393 nəfər istiqamətləndirilib. Onlardan nar-

kotiklərdən istifadənin təyin edilməsi məqsədilə tibbi müayinədən keçirilmiş 1731 nəfərdən 956-nın istifadəçi olması müəyyən olunmuş və bununla bağlı zəruri tədbirlərin görülməsi təmin edilib. Hesabat dövrü ərzində İşçi Qrupu tərəfindən aidiyyəti qurumlarla 5 Tədbirlər Planı imzalanmış və ümumilikdə maarifləndirmə tədbirləri çərçivəsində 102 tədbir (60 maarifləndirici görüş, 26 təlim, 3 mədəni-kütləvi tədbir, youtube kanalı vasitəsilə yayımlanan 1 film, 2 sosial çarx, 1 rəsm müsabiqəsi, 7 sosial layihə, 1 velo yürüş və 1 marafon, 95 ədəd baner və bukletlərin Ədliyyə Nazirliyinin Penitensiar Xidmətinin cəzaçəkmə müəssisələrinə, Bakı şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin 35 məktəbinə, Sumqayıt,

Lənkəran, Şirvan şəhərlərinin və Salyan rayon icra hakimiyyətlərinə paylanması) təşkil edilib. "802" qaynar xətt telefon zəng xidmətinə 866 vətəndaş müraciəti daxil olub ki, onların 141-i narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi, 305-i narkotik asılılıqdan müalicə, 420-si isə digər məsələlərlə (təkrar müraciət, qanunvericiliyin müddəalarının izah edilməsi, məcburi müalicəyə dair prosedurlar və s.) bağlı olub. Qeyd olunan müraciətlər üzrə müvafiq tədbirlərin görülməsi üçün aidiyyəti orqanlara 446 məktub ünvanlanıb. Belə ki, 802 qaynar xətt zəng xidməti vasitəsilə narkotik vasitələrin və narkomanlığın yayılmasının qarşısını almaq məqsədilə aidiyyəti təşkilatlarla və vətəndaşlarla operativ qaydada əlaqələndirilmə təmin edilərək, narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə dair verilən məlumatlar əsasında müvafiq cinayət işləri qaldırılmış və qanunsuz dövriyyədən külli miqdarda narkotik vasitələr götürülmüş, narkotik istifadəçiləri könüllü müraciətləri əsasında ixtisaslaşmış tibb müəssisələrində müalicəyə yönləndirilmiş, narkotik asılılıqdan əziyyət çəkən ailələrə psixoloji dəstək və mövcud qanunvericiliyin müddəaları izah edilərək zəruri tövsiyələr verilib.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

ÜST növbəti pandemiya ilə bağlı xəbərdarlıq etdi

"Növbəti pandemiya hər an başlaya bilər".

"Report" xəbər verir ki, bunu Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) baş katibi Tedros Adhanom Gebreyesus təşkilatın Cənub-Şərqi Asiya Regional Komitəsinin 77-ci sessiyasında çıxışı zamanı deyib.

O bildirib ki, pandemiya və ya növbəti dəfə global sağlamlıqla bağlı fəvqəladə vəziyyət başlana bilər: "2019-cu ildə də belə olmuşdu".

Baş katibin sözlərinə görə, global sağlamlıq naminə təşkilatlar arasında əməkdaşlığı inkişaf etdirmək üçün ideal vaxtdır: "Bu, bizə mövcud çətinliklərin öhdəsindən gəlməyə kömək edəcək. İndi vaxt itirmək olmaz".

"Araz Supermarket"-in 3,7 mln. manatdan çox vergi borcu yaranıb

"Araz Supermarket" MMC-nin dövlət qarşısında böyük həcmdə vergi borcunun yarandığı məlum olub.

"APA-Economics" bu barədə İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinə istinadən xəbər verir. Məlumata görə, bu il oktyabrın 29-na su-

permaketlər şəbəkəsinin vergi borcu 3 milyon 761 min 722.12 manata çatıb.

Qeyd edək ki, 2011-ci ildə dövlət qeydiyyatına alınan şirkətin nizamnamə kapitalı 7 milyon 55 min manat, qanuni təmsilçisi isə Rəşad Arif oğlu İbrahimovdur.

Sumqayıtda 2 nəfəri öldürüb, 4 nəfəri yaralayan şəxs saxlanıldı

Sumqayıtın Corat qəsəbəsində baş vermiş hadisəyə görə qəsəbə sakini saxlanılıb.

APA xəbər verir ki, polis əməkdaşları tərəfindən keçirilən tədbirlərlə hadisəni törətməkdə şübhəli bilinən Corat qəsəbə sakini, 1987-ci il təvəllüdlü Tağıyev Müşviq Məhəmməd oğlu saxlanılıb.

Hadisənin tamah məqsədilə törədildiyi ehtimal edilir.

Xatırladaq ki, oktyabrın 28-də saat 05:50 radələrində Sumqayıt şəhərinin Corat bağları yaşayış massivində yerləşən fərdi yaşayış evlərindən birində odlu silahdan açılan atəş nəticəsində 2 nəfər - Susana Karakaş və Dağbəy Fərəcov ölüb, 4 nəfər isə xəsarət alıb.

Hadisə zamanı Tərlan Fərəcova, Serkan Karakaş, daha sonra isə hadisə yerinə gələn qonşular - Etibar Səriyev və Mehman Səriyev xəsarət alıb.

Azərbaycanda iribuynuzlu mal-qara və qoyunların sayında son illərdə müşahidə olunan azalma daha da sürətlənib. Dövlət Statistika Komitəsinin hesablamlarına əsasən, 2023-cü il oktyabr ayının 1-nə Azərbaycandan 2 milyon 533,1 min baş iribuynuzlu heyvan, 7 milyon 223,2 min baş xırdabuynuzlu heyvan olub. Bu, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə iribuynuzlu heyvanların sayında 4,3 faiz və ya 113,4 min baş, xırdabuynuzlu heyvanların sayı isə 8,9 faiz və ya 705,1 min baş azalma deməkdir. Bu, həmçinin ölkədə xırda və iribuynuzlu heyvan sayında son 10 illik dövrdə ən kəskin azalmadır.

Rəsmilər bildirirlər ki, cins olmayan mal-qaranın, xırdabuynuzlu heyvanların sayının azalması cins tərkibin genişlənməsi ilə müşayiət olunur və bu, müsbət tendensiya. Çünki dövlət cins tərkibli intensiv fermaların yaradılmasını stimullaşdırır, bu sahəyə 3 istiqamətdə dəstək verir. Birincisi, intensiv fermaları qurmaq üçün cins mallar və zəruri avadanlıqlar fermerlərə 60 faiz güzəştə satılır. İkinci dəstək, süni mayalanma sisteminin qurulmasıdır. Burada iki istiqamət var: birincisi, dövlət süni mayalanma üçün texnoloji-elmi bazanı yaradır, ikincisi, süni mayalanma yolu ilə əldə edilən hər buzova görə fermerə 100 manat subsidiya ödənilir. Heyvandarlığa üçüncü dəstək mexanizmi bütün növ sənaye yemlərinin idxalının, satışının ƏDV-dən azad olunmasıdır. Bundan əlavə, bir sıra bitkiçilik sahələri üçün verilən subsidiya ilə heyvandarlıq sahəsi üçün əlverişli şərtlər formalaşdırılır. Məsələn, arpa, soya, qarğıdalı və sair heyvandarlıqda yem kimi istifadə olunan bitkilərin ekini subsidiyalaşdırılır. Bu da heyvandarlıq üçün dəstək mexanizmi hesab oluna bilər.

Rəsmilər bildirirlər ki, Azərbaycanda heyvandarlığa dövlət dəstəyi sırf məhsuldarlığın artırılması, intensiv ferma modelinə keçidin stimullaşdırılmasına yönəlib. Lakin proses çox ləng gedir, intensiv ferma təsərrüfatlarının sayındakı artım sürətindən qat-qat aşağıdır. Rəsmi statistikaya görə, ölkə üzrə illik adambaşına ət və ət məhsulları istehlakı 42 kiloqrama yaxınlaşır.

Ət yenə bahalaşacaq? - iri və xırdabuynuzlu heyvanların sayı ən aşağı həddə düşüb

Səkkiz ayda ölkəyə 251 min baş diri qoyun idxal edilib; ölkədə heyvandarlıq üçün şərtlər ağırlaşıb

Bu istehlakın tərkibində ən yüksək paya 16 kq ilə mal əti sahibdir. Qoyun və keçi əti istehlakı adambaşına 9 kq, quş əti istehlakı isə 15,4 kq civarındadır. Əhali sayının da artımını nəzərə alsaq, Azərbaycanda ət istehsalının artan tələbatı qarşılamaq üçün sürətlə çoxaldılması gerekir. Lakin 2015-ci il devalvasiyalarından sonra kənd təsərrüfatında ağırlıq bitkiçiliyin üzərinə salınıb. Heyvandarlıq sektorunun istifadəsində olan yüz minlərlə hektar otlaq, qışlaq sahələri əkin altına salınıb. Otlar və qışlaq yerlərindən məhrum olan heyvandarlar məcburən təsərrüfatlarını kiçiltməli olublar. Ölkədə mal-qara, qoyun-keçi sayının sürətlə azalması da məhz bununla bağlıdır.

Son illərdə mal-qara sayının azalması xaricdən diri heyvan idxalının kəskin artımı ilə müşayiət olunur. Çoxsaylı fiziki şəxslər xaricdən azyaşlı mal-qara və qoyun alıb bir neçə ay bəslədikdən sonra kəsime verirlər. Çoxsaylı təsərrüfatlar əsasən Gürcüstan, Rusiya və Ukraynadan diri heyvanı alıb gətirərək, onları müəyyən müddətdə kökəldir və kəsime verirlər. Rəsmi statistikadan aydın olur ki, 2022-ci ildə ölkəyə kəsime üçün 41 min 997 baş diri iribuynuzlu heyvan idxal olunub ki, bu

da 2021-ci ildəkindən 4071 baş, yaxud 8,8 faiz azdır. Çox maraqlıdır ki, ötən il Azərbaycana 194 min 562 baş, yeni əvvəlki ildəkindən 76 988 baş və ya 65,5 faiz çox qoyun gətirilib.

Bu ilin ötən dövründə isə diri heyvan idxalında çox böyük artım var. Belə ki, bu ilin yanvar-avqustunda ölkəyə 26 milyon 186,42 min dollarlıq 47 313 baş kəsime məqsədli iribuynuzlu heyvan idxal olunub. Qoyun idxalı isə 19 milyon 412,36 min dollar dəyərlə 251 min 79 baş təşkil edib. Ötən ilin eyni dövründə idxal müvafiq olaraq 10 milyon 429,27 min dollarlıq 21 440 baş, 6 milyon 969,17 min dollarlıq 73 193 baş təşkil etmişdi. Bu isə diri mal-qara idxalının dəyər ifadəsində 2,5 dəfədən, say baxımından 2,2 dəfədən çox, diri qoyun idxalının isə müvafiq olaraq 2,8 dəfədən və 3,4 dəfədən çox artması deməkdir. Göründüyü kimi, ölkədə qoyun sayının azalması diri qoyun idxalının artımı ilə eyni gedir. Bu isə intensive ferma təsərrüfatına keçid iddialarının reallığı əks etdirmədiyini göstərir.

Məhz yerli mal-qara tələbatı təmin etməyi üçün artıq ölkəyə mal ətinin idxalı da sürətlə artır. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, bu ilin 8

ayında mal əti idxalı 4 542,99 ton təşkil edib. Buna 18 milyon 503,33 min dollar vəsait sərf edilib. Ötən ilin eyni dövründə mal əti idxalımız 8 milyon 622,1 min dollar dəyərində 1 883,65 ton olmuşdu. Beləliklə, mal əti idxalında çəki ifadəsində 2,4 dəfədən çox, dəyər ifadəsində isə 2,1 dəfədən çox artım var.

Mal ətinin 2486,54 tonu Ukraynadan, 645 tonu Belarusdan, 932 tonu Hindistandan, 355 tonu Braziliyadan, qalanı digər ölkələrdən gətirilib.

Statistikadan da aydın görünür ki, məhz xaricdən gətirilən diri heyvanların hesabına Azərbaycanda heyvandarlıq məhsulları istehsalında artım baş verir. Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, bu ilin doqquz ayında əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə kənd təsərrüfatının istehsalı 3 faiz, o cümlədən heyvandarlıq məhsulları üzrə 3,5 faiz, bitkiçilik məhsulları üzrə isə 2,5 faiz artıb. 2023-cü ilin yanvar-iyul aylarında quş əti də daxil olmaqla, diri çəkiddə 424,5 min ton ət istehsal olunub. 2022-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən ət istehsalı 3,2 faiz artıb.

Statistikadan o da aydın olur ki, bu ilin birinci yarısında diri heyvan idxalında qiymətlərin ciddi şəkildə azalması baş versə də, iyuldan

bu, etibarən kəskin bahalaşma ilə əvəz olunub. Belə ki, 2023-cü ilin yanvar-avqustunda diri iribuynuzlu heyvanın 1 başı 553,5 dollar idxal olunub. Halbuki yanvar-iyunda bu göstərici 389,7 dollar, ötən ilin eyni dövründə 446,5 dollara bərabər olub.

İdxal olunan qoyunların qiymətində isə azalma davam edir: bu ilin 8 ayında 1 qoyun 77,3 dollara, 6 ayda 87,7 dollara, ötən ilin 6 ayında isə 107,1 dollara alınıb. Lakin bu ucuzlaşmanı biz pərakəndə ət satışında hələ də görmürük. Əksinə, qiymətlər artmağa davam edir. Ötən ildən indiyədək Azərbaycanda mal ətinin 1 kiloqramı 11 manatdan 14-15 manata, qoyun əti isə 13 manatdan 17 manata qədər bahalaşmışdır. Bu bahalaşma daha çox Ukraynadakı müharibənin daşıma zəncirində yaratdığı problemlərlə izah olunur. Məsələn bura sındır ki, Azərbaycan 2022-ci ilədək Ukraynadan çoxlu sayda mal-qara və qoyun idxal edirdi. Müharibə başlayandan - Ukraynanın Qara dəniz limanları Rusiya tərəfindən mühasirəyə alındıqdan bu, mümkün olub. İdxalda ağırlıq Rusiyaya, Gürcüstana və qismən Qazaxıstana düşüb.

Lakin Azərbaycan hökuməti ərzaq bazarını Ukraynada başlayan müharibənin global bazarlara təsirindən qorumaq üçün 2022-ci ildə bir sıra addımlar atıb. 2022-ci ilin may ayından Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə yem və yem əlavələrinin idxalı gömrük rüsumundan azad edilib. Nazirlər Kabinetinin 30 iyun tarixli "Satışı Əlavə Dəyər Vergisindən azad olunan heyvandarlıq və quşçuluq təsərrüfatlarında istifadə edilən yem və yem əlavələrinin Siyahısı"nın təsdiq olunmasına dair qərarına əsasən, 72 növdə yem və yem əlavələrinin satışı Əlavə Dəyər Vergisin-

dən azad olunub.

Iyulda isə Prezident İlham Əliyev "İdxalı əlavə dəyər vergisindən azad edilən xammal və materialların siyahısı"nın təsdiqi və "İdxalı əlavə dəyər vergisindən azad edilən xammal və materialların siyahısı"nın təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 2 noyabr tarixli 1654 nömrəli Fərmanının ləğv edilməsi barədə" fərman imzalayıb. Bu fərmanla quşçuluq və heyvandarlıq sahələrində istifadə olunan əsas yem məhsullarının idxalı da ƏDV-dən azad edilib.

Bu ilin aprel ayında Nazirlər Kabineti bu məhsulların idxalını 2030-cu ilədək ƏDV və gömrük rüsumundan azad edib.

Hazırda ət qiymətlərinin azalması deyil, artması üçün zəmin yarandığını söyləmək olar. Belə ki, rəsmi statistikaya görə, 2023-cü ilin sentyabr ayında əvvəlki ayla müqayisədə heyvandarlıq təsərrüfatı məhsullarının istehsalçı qiymət indeksi 1,2 faiz, ötən ilin sentyabrı ilə müqayisədə 9,7 faiz, bu ilin yanvar-sentyabrında ötən ilin yanvar-sentyabrı ilə müqayisədə isə 12,6 faiz artıb. Bundan əlavə, diri heyvan idxalında iki əsas bazarımdan biri Rusiyadır: bu ilin 8 ayında iribuynuzlu heyvanın 15697 başı, diri qoyunların isə 87 166 başı Rusiyadan, 29 min 307 baş və 163 min 323 baş Gürcüstandan alınıb. Daha 2246 baş diri iribuynuzlu heyvan Qazaxıstandan idxal edilib. Diri qoyunlar üzrə əsas idxal bazarımız olan Rusiyada son 3 ayda inflyasiya sürətlənib. Bu müddətdə mal və qoyun əti istehsalçı qiymət indeksi 25 faizə yaxın bahalaşmışdır. Bu isə ən azı Rusiyadan diri mal-qoyun idxalının bahalaşacağı deməkdir.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Məşavət"

“Azərbaycan musiqisi dünyada heç yerdə qəbul edilmir. Çünki Azərbaycanda yazılan musiqilər beynəlxalq standartlara cavab vermir”. Bunu Bakıda keçirilən Musiqi Forumunda Azərbaycan Milli Konservatoriyasının rektoru Siyavuş Kərimi deyib.

Siyavuş Kərimi ölkədəki musiqi studiyaları məsələsinə toxunub: “Elementar bir şeyi deyim, Azərbaycanın himni İngiltərədə yazılıb. O 3 dəqiqəlik səsyzmaya görə Azərbaycan İngiltərəyə 200 000 funt sterlinq pul ödəyib. Məgər Azərbaycanda lazımi studiya yaradıb onu burada etmək olmaz? Biz studiyasız heç yere çıxa bilmərik, bilməyəcəyik”.

Qeyd edək ki, ölkədə Azərbaycan Televiziya və Radiosunun Səsyzma Evi və onun tərkibində fəaliyyət göstərən musiqi kollektivləri var. Səsyzma Evinin rəhbəri əməkdar artist Ramil Qasımovdur.

Bəs Siyavuş Kəriminin narahatlığı nə dərəcədə ciddidir? Nə demək, musiqimiz heç yerdə qəbul edilmir? Söhbət hansı beynəlxalq standartlardan gedir? Azərbaycanda lazımi studiyalar yaratmağa nə mane olur?

Xatırladaq ki, bir müddət əvvəl Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri, xalq artisti Fəxrəngiz Əlizadə də Mədəniyyət Nazirliyinə müraciət edərək, keyfiyyətli səsyzma studiyasının yaradılmasını istəmişdi.

“Dövlət tədbirlərində müraciət etdiyimiz, istifadə etdiyimiz musiqilərin səviyyəsi çox aşağıdır. Səbəb dövlət səviyyəsində səsyzma studiyamızın olmamasıdır. Belə studiya olsa, həmin musiqilər yenidən yazılar və yeni formatda səslənər. Əvvəllər belə studiyamız olub. Ona görə də keçmişdə lentə yazılan musiqilərin keyfiyyəti qənaətbəxşdir. Amma son illər təd-

birlərdə, xüsusilə dövlət tədbirlərində səslənən musiqilərin səslənmə keyfiyyəti bizi qane etmir. Studiya yaradılsa, həmin musiqilər, mahnılar yenidən yazılar və daha səviyyəli şəkildə səsləndirilər. Bəstəkarlar İttifaqı olaraq, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyindən dəstək istəyirik”, - deyən Fəxrəngiz Əlizadə qeyd etmişdi.

Mövzu ilə bağlı xalq artisti, “Şöhrət” ordenli bəstəkar Faiq Sücəddinov “Yeni Müsavat”a danışib. Faiq Sücəddinov ilk öncə Bakıda keçirilən Musiqi Forumunu çox böyük dəyərləndirdiyini deyib: “Bu forumun əsas mahiyyəti ondan ibarət idi ki, problemləri açıb ortaya qoyurdular. Müəllimlər tədrislə bağlı, yaradıcı insanlar isə musiqi ilə bağlı öz problemlərinin dilə gətirirdi. Məsələn, müəllimlər deyirdi ki, məktəblərdə piano yoxdur. Pianosuz musiqini necə keçmək olar? Həmçinin musiqi ilə bağlı vəsait, notlar yoxdur. Adətən uşaqlar notları kserokopyadan çıxarırlar ki, bu da çox keyfiyyətsiz olur. Hansısa əsərlər var ki, 20-ci əsrdə yazılıb, bu gün onları çox çətinliklə tapırıq.

Bakı Musiqi Akademiyasının rektoru Fərhəd Bədəlbəyli qeyd etdi ki, Mədəniyyət Nazirliyində bir fond olmalıdır və həmin fond əsərləri almalıdır. Əvvəllər belə ənənə var idi, belə ki, əsərlər alınır, daha sonra orkestrə, ya da hansısa ansamblə, xora həvalə olunurdu ki, ifa olunsun.

Digər problemlərdən biri isə Siyavuş Kərimi müzakirəyə çıxardı, qeyd etdi ki, öl-

Musiqimiz dünyada qəbul edilmir? - Kəriminin əndişəsinə reaksiyalar

“Yaxşı keyfiyyətli səsyzma studiyasından əvvəl ölkədə yaxşı səs rejissorları olmalıdır, onları yetişdirməliyik”

kədə lazımi səviyyədə səsyzma studiyası yoxdur.

Qeyd edim ki, yaxşı keyfiyyətli səsyzma studiyasından əvvəl ölkədə yaxşı səs rejissorları olmalıdır, onları yetişdirməliyik. Əvvəllər bizim səs rejissorlarımızın əksəriyyəti bəstəkarlar idi. Onlar xarici ölkəyə gedərək, bunun məktəbini öyrənir, daha sonra vətənə geri qayıdaraq, onu tətbiq edirdilər. Bu bir sənətdir. Əlbəttə, yaxşı avadanlıq da olmalıdır, amma qeyd etdiyim kimi, ilk öncə yüksək

səviyyəli səs rejissorları yetişdirməli, onları oxutdurmalıyıq.

Azərbaycanda, Bakı şəhərində demək olar ki, böyük orkestr üçün studiya yoxdur. Ola bilsin ki, studiya var, amma lazımi avadanlığı yoxdur. Avadanlıqdan başqa səsyzma studiyasında mikrofonlar olmalı, həmçinin nöqtələr olmalıdır ki, hansı ifaçı harada oturmalıdır və sairə. Bu, böyük, nəhəng prosesdir və onu etmək lazımdır.

Şəxsən mən bu yaxınlarda

“Zəfər” simfonik poemasını yazmışam və onu çox çətinliklə səsyzma studiyasında “Youtube” üçün yazdırmışam. Ona görə ki, 100 il keçsə belə, əsərim “Youtube”də qalsın və bu əsəri axtarıb, dinləmək hər kəs üçün əlçatan olsun. Yeni not öz yerində, amma bunu səsləndirmək və studiyada yazdırmaq lazımdır. İstər-istəməz notlar illər keçdikdən sonra saralıb, köhnəlir, amma onu yazdıranda ömürlük qalır.

Beləliklə, son əsərimi çox çətinliklə yazdırdım. Çünki bu-

tün xor eyni zamanda studiyaya girə bilmir, onların səsinə eyni vaxtda yazmaq olmur. Ona görə də hər dəfə 4 və yaxud 5 nəfər olaraq, bu səsləri yazdıq. Amma avadanlıq olsaydı, bütün bunları cəmi 4-5 dəfəyə yazmaq olardı. Yəni təsəvvür edin, biri var ki, orkestr girsün, 4-5 dəfəyə səs yazılsın, biri də var ki, ifaçılar 2-3 nəfər olaraq girib, səsləri yazdırırlar. Bu, çox çətin prosesdir”.

Xalq artisti Gülyaz Məmmədova isə qeyd edib: “Hesab edirəm ki, Azərbaycanda keyfiyyətli, yaxşı səviyyəli səsyzma studiyaları var və mənim bununla bağlı heç vaxt çətinliyim olmayıb.

Təbii ki, musiqilərimiz dünyada qəbul olunur. Hesab edirəm ki, xalq artisti Siyavuş Kəriminin bu narahatlığı əsasən orkestrlə bağlı səsyzmalarla bağlıdır. Əlbəttə ki, ciddi üslublu, orkestr musiqilərinin, böyük əsərlərin yazılması üçün çox keyfiyyətli, hər cür avadanlığa malik səsyzma studiyası tələb olunur. Bu baxımdan, Siyavuş Kəriminin fikirləri qəbul olunandır”.

□ Xəlida GƏRAY, “Yeni Müsavat”

Fahişəliyə görə cəzanın ləğvi təklifinə görə fikirlər haçalandı - rəylər

Hüquqşünas: “İnsan alveri deyilsə, birinin vəziyyətindən sui-istifadə edib başqası pul qazanmırsa, icazə verilməlidir”

Milli Məclisdə fahişəliklə məşğul olan qadınlar üçün cəza nəzərdə tutan hüquqi müddələrin ləğv edilməsi təklifi neçə gündür ki, müzakirələrə səbəb olub. Bu təklifi dəstəkləyənlər də oldu, əleyhinə çıxanlar da.

Belə ki, bu təklif 25 oktyabrda Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin iclasında müzakirəyə çıxarılan “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 20-ci maddəsinə əsasən Azərbaycan Respublikası Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin 2022-ci il üzrə məlumatında əksini tapıb. Həssasatda qadınları cinsi istismara məruz qoyan cinayətkarların, o cümlədən gəlir məqsədli cinsi əlaqəyə məcbur edən şəxslərin cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi, qadınların təbə mövqeyinin və onlara “obyekt” kimi ya-

naşmanın bütün formalarına qarşı mübarizənin aparılması və fahişəliyi dayandırmaq istəyən qadınların yardım proqramları və alternativ gəlir imkanları ilə təmin edilməsi təklif olunub.

Milli Məclisin deputatı Tahir Kərimli isə fahişəliklə məşğul olan qadınlar üçün

cəzaların ləğvi təklifinin əleyhinə olduğunu bildirib. Bu barədə o, Milli Məclisdə keçirilən ictimai dinləmə zamanı danışdı: “Fahişəliklə məşğul olan qadınlar üçün cəzaların ləğvi təklif edilir. Bunun qəti əleyhinəyəm. Ona görə ki, bu, başqalarını da şirnikləşdi-

rər. Bizim Azərbaycan qadınının xanım-xatın statusuna böyük xələl gətirər”, - deputat əlavə edib.

Beynəlxalq hüquq üzrə ekspert Əfsər Sadiqov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikirlərini açıqladı. O dedi ki, qanunvericilikdə fahişəliklə

bağlı məsuliyyət yoxdur: “Kim istəyər kimləsə münasibət qura bilər, elə bir maddə yoxdur. O yanlış açıqlamadır. Amma o yerlərin saxlanması ilə bağlı ola bilər. Fahişəliyə cəlb etmə ilə bağlı cəza var, onların məsuliyyəti var. Amma şəxs özü bu işlə məşğuldursa, kim onun qarşısını ala bilər ki. İkinci də, biri deyəcək ki, maddi təminatı yoxdur, zəhmət çəkin məni işlə təmin edin, o yola getməyim. Bunun qarşısını almaq mümkün deyil. O sovet qanunvericiliyində var idi, indi yoxdur”.

Ekspert əlavə edib ki, Avropada fahişəliklə bağlı belə norma yoxdur: “Düzdür, orada dövlət qeydiyyatı alır. Burada problem nədir? Fahişəxanaların saxlanması zamanı burada həkim müayinəsindən, zöhrəvi xəstəliklərin yayılmasından söhbət gedir. Bu ölü normadır, əslində hansısa şəxslər üçün pul qazanmaq üçün yerdir.

Dövlət fahişəxanaları qeydiyyata almalıdır, bundan sonra fəaliyyət göstərməlidir. Dövlət bunu tənzimləyəcək, bu, müəyyən sayda olmalıdır. Ümumiyyətlə, qeyri-rəsmi bu işlə məşğul olanlar var. Bu, qeydiyyata alınmalıdır. Həm dövlət nəzarətində olan xəstəliklərin qarşısı alınacaq, ikincisi də nikahda olmayan insanlar

var ki, onların da ehtiyacları təmin olunmalıdır, haqlarıdır da. Bunu qadağan edə bilməzlər. Bu, dövlətin nəzarətinə keçərsə, vergiyə cəlb olunacaqlar.

Bəzən hökumətin marağında olmur, bu qadınlar niyə o yola düşüb. Deməli, ehtiyacı var. Bunu təmin etmək lazımdır ki, o yola düşməsinlər. Yəni bir məsələ ilə bağlı mübarizə apararkən bunun ən vacib sosial-iqtisadi tərəfi ilk gəlir, sonra hüquqi tərəfi gəlir”.

Ə.Sadiqov əlavə edib ki, bir çox ölkələrdə bu məsələ dövlətin nəzarətindədir: “Yalnız Avropada deyil, bütün ölkələrdə, hətta İranda da belədir. Məsəl üçün, İranda müəyyən ərazilər var, gənclər ora taksi sifariş edib gedirlər. Düzdür, bu, İranda qeyri-legaldır. Hələ bu, İslam ölkəsidir, amma orada da var. Avropa ölkələrində lisenziya qaydasında həyata keçirilir. Hollandiyada “qırmızı küçə” filan adları da var. Əslində orada insan hüquqlarının realizəsi sayılır. Yeni əgər insan alveri deyilsə, birinin o vəziyyətindən sui-istifadə edib başqası pul qazanmırsa, icazə verilir. Digərləri pul qazanırsa, insan alveridir. Bizdə də qadağa bu istiqamətdə olmalıdır. Birinin bədənindən istifadə edərək pul qazanmaq qadağandır”.

□ Afaq MİRAYIQ, “Yeni Müsavat”

MUSAVAT

Son səhifə

N 196 (8332) 31 oktyabr 2023

Həkimlərin 4-5 ay ömür verdiyi qadın 14 ildir yaşayır

Simali Kipr Türk Respublikasında yaşayan 3 uşaq anası Leyla Sərtə 59 yaşındadır. Ona 2009-cu ildə döş xərçəngi diaqnozu qoyulub. Həkimlər qadına bir neçə ay ömür verib. Leyla Sərt 14 il əvvəl sol döşündə kütlənin olduğunu görüb. Sinə ağrısından da şikayət edən Sərt xəstəxanaya gedib. Müayinə və analizdən sonra Sərtin hər iki döşündə kistalar olduğu müəyyən edilib. Bu sözlərdən sonra qadın 1 il həkimə getməyib. Ağrılarını çoxaldan Sərt yenidən xəstəxanaya getdiyi döş xərçəngi diaqnozu qoyulub. Sol döşündəki xərçəngli kütlə limfa düyünlərinə yayıldığı üçün Sərtin xəstəliyinin son mərhələdə olduğu müəyyən edilib. Həkimlər Sərtə bildiriblər ki, 4-5 aylıq ömrü qalıb. Bundan sonra onun sol döşü əməliyyatla götürülüb, 6 aylıq kemoterapi müalicəsi ilə xərçəngə qalib gələn Sərt 6 il sonra yenidən xərçəngə olub. Çətin erkən diaqnoz və müalicədən sonra xərçəngə bir daha qalib gəlib.

Xərçəngə iki dəfə qalib gələn Leyla Sərt qeyd edib ki, kistlər artıq çıxarılıb:

"Sənin 4-5 ay ömrün var dedilər, amma 14 ildir yaşayıram. Döş xərçəngi idim, ancaq gecikdirdim. İkinci dəfə xərçəng olanda həkim sənədlərə baxıb və mənə sıfırdan başlamalı olduğumu dedi. Kistlər çıxarıldı, iki dəfə xərçəngə qalib gəldim. Biri xərçəngdi, digəri isə xərçəngin başlanğıcında idi. Xərçəng xəbərinə eşidəndə şok yaşadım. İlk növbədə ailəmi düşündüm. Xəstəliyə qalib gəlmənin sirri isə həyata olan sevgidir. Sevdii qablaşdırılmış yeməklər və qazlı içkiləri həyatımdan sildim. Xəstəliyi heç vaxt qucaqlamayın. Paketli qidalardan, stressdən, neqativ enerji verən insanlardan uzaq durun. Əvvəllər gündə 7,5 litr kola içirdim. Sevdii hər şeyi buraxdım, amma həyatı buraxmadım. Xərçəngi iki dəfə məğlub etdim".

Güclü stresin bilmədiyimiz əlamətləri

"Güclü sarsıntı keçirdikdə, bədəndə həddindən artıq stress hormonları ifraz edildi üçün orqanizm yardım signalı göndərir". Bunu rusiyalı bevroloq Yekaterina Demyanovskaya deyib. Stress zamanı insanın nəbzi artır, qan təzyiqi yüksəlir və hamar əzələ spazmları meydana

gəlir. Həmçinin əsəbiləşən zaman şiddətli qarın ağrısı da baş verə bilər.

Kortizol, adrenalin və digər stress hormonlarının ifrazının artması səbəbindən qazınma, səpkilər, qabıqlanma və ya sızanaq meydana gələ bilər. "Stress zamanı həzm orqanlarının qanla təchiz ol-

ması və peristaltikası azalır. Bu səbəbdən mədə seliyinin ifrazatı pozulur", - deyə Demyanovskaya bildirib. Nevroloqun sözlərinə görə, xroniki stress keçirən insanlarda bağırsaq mikroflorasında disbalans yaranır.

O, güclü stresin gizli əlamətlərindən birinin də öskürək olduğunu qeyd edib. "Mədə-bağırsaq traktının işinin pozulması ilə əlaqəli stresin başqa bir əlaməti boğaz ağrısı və ya boğazda düyün qalma hissidir, bu da öskürəyə səbəb olur. Bu vəziyyət qırtlağın əzələlərinin qeyri-ixtiyari yığılması, tüpürcək ifrazının azalması səbəbindən udlaqda quruluq və burun nəfəsinin pozulması nəticəsində yaranır", - deyə həkim sözlərini yekunlaşdırıb.

Ətlə bağlı mifə son - alimlər elmi sübutları təkzib etdi

Baylor Tibb Kollecinin alimləri qırmızı ət yeməyin bədəndə sistemli iltihaba səbəb olduğunu və xroniki xəstəlik riskini artırdığını göstərən elmi sübutları təkzib ediblər. Sağlam qidalanma qaydalarına yenidən baxılmasına səbəb ola biləcək araşdırma "The American Journal of Clinical Nutrition" jurnalında dərc olunub. İltihab bir çox xroniki xəstəliklər, o cümlədən ürək-damar xəstəlikləri üçün risk faktorudur. Bəzi həkimlər insanların artan sistem iltihabı ilə əlaqəli olması səbəbindən qırmızı ətə istehlakını məhdudlaşdırmağı tövsiyə edir. Lakin bu fikir əsasən köhnə nəşrlərə əsaslanır, onların nəticələri həmişə yeni tədqiqatlarda təsdiqlənmir.

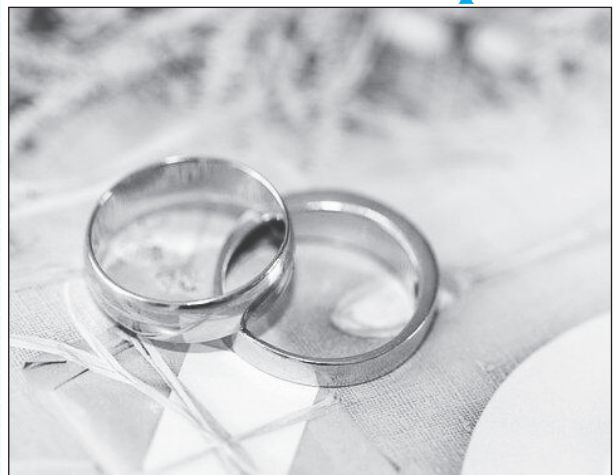
Yeni araşdırmada elm adamları MESA Ateroskleroz Tədqiqatında iştirak edən təxminən dörd min yaşlı insandan əldə edilən məlumatları təhlil ediblər. Onlar bədən kütləsi indeksinə (BKİ) düzəliş etdikdən sonra qırmızı ətə (mal, donuz və ya quzu) istehlakının iltihabın heç bir qan biomarkerləri ilə birbaşa əlaqəli olmadığını aşkarlayıblar. Qırmızı ət istehlakı ilə iltihabın əsas göstəricisi olan C-reaktiv protein (CRP) arasında əlaqənin olmaması xüsusi maraq doğurub.

Bu tapıntı həm işlənməmiş ət, həm də kolbasa kimi emal olunmuş qidalar üçün keçərlidir. Araşdırma qırmızı ətədən daha çox bədən çəkisinin iltihabın tətikləyicisi ola biləcəyini göstərir. "Qırmızı ət məşhur yeməkdir, əlçatan və dadlıdır. Onun qida rasionumuzdakı yeri dərin mədəni-tarixi köklərə malikdir. Bunu nəzərə alaraq, istehlakın azaldılması ilə bağlı tövsiyələr hələ mövcud olmayan inandırıcı elmi sübutlarla dəstəklənməlidir", - deyə alimlər bildiriblər.

Bunları bilirsinizmi?

- * Venerada bir gün dünyada 117 günə bərabərdir.
- * Kəpənəklər ayaqları ilə qoxu alır.
- * Çox məcbur qalmaqda qor yeməyin. Çünki onu əritmək üçün bədəndə olduqca çox enerji sərf edilir.
- * İnsanlar oksigensiz 3 dəqiqə, susuz 3 gün və yemək yemədən 3 həftə yaşaya bilər.
- * 2011-ci ildə Yaponiyada baş verən 8,9 ballıq zəlzələ nəticəsində günəşin uzunluğu 1,8 mikrosaniyə azalıb.
- * Qarışqalar məcbur qaldıqlarında 2 həftə ərzində suyun altında yaşaya bilərlər.
- * Vakuumba (havasız və cazibə qüvvəsinin olmadığı məkanda) ağlamaq mümkün deyil. Çünki göz yaşa aşağı doğru hərəkət edə bilmir və gözədən çıxır.
- * Vakuumba (havasız və cazibə qüvvəsinin olmadığı məkanda) ağlamaq mümkün deyil. Çünki göz yaşa aşağı doğru hərəkət edə bilmir və gözədən çıxır.
- * Ağcaqanad əleyhinə spreylər əslində onların insanlara yaxınlaşmasını əngəlləmir. Sadəcə olaraq, ağcaqanadların hissiyyatını bağlayır və bir növ insanları gizləyir.

Evli qadın eyni vaxtda üç kişiylə ələ getdi - film kimi fırlıdaq

Çində evli bir qadın pul və toy hədiyyələri almaq üçün başqa kişilərlə evlənilib.

Bu barədə "South China Morning Post" (SCMP) məlumat yayıb. Çzyansu əyalətindən olan Çjou soyadlı 35 yaşlı qadın ərindən gizli şəkildə başqa kişilərlə görüşməyə başlayıb. Məlum olub ki, bir qızı olan qadının əri bu müddətdə arvadından şübhələnməyib. Çünki o, işi ilə bağlı nadir hallarda evdə olub. Çjou, Lo və Çjan soyadlı sevgililəri ilə iş yerində və internetdə tanış olub. Qadın onlarla bir neçə ay görüşüb, bundan sonra özü onlara evlilik təklifi edib.

Nikahı rəsmi qeydiyyatdan keçirməmək üçün Çjou kişiləri aldadıb və bildirib ki, evin sökülməsinə görə dövlətdən təminat almaq üçün subay qalmalıdır. Lakin o, bəylərə pul və hədiyyə almaq üçün qeyri-rəsmi toy mərasimi keçirməyi təklif edib. Qadın toyda qohumlarının və dostlarının rolunu oynaması üçün pul müqabilində aktyorlar tutub. Ümumilikdə qadın bu yolla kişilərdən 660 min yuan (təxminən 154 min manat) pul əldə edib.

Qeyd olunur ki, zərərçəkənlərdən heç biri digərlərinin varlığından şübhələnməyib. Çjou kişilərdən biri ilə birlikdə olarkən, digər ikisinə işlədiyi şirkətdən təhsil almaq üçün getdiyini deyib. Daha sonra o, Çjana əkiz uşaq gözlədiyini və başqa bir şəhərdə yaşayan valideynlərinin evində doğum etməyi planlaşdırdığını söyləyib.

O, həmçinin kişiylə hamilə olduğunu təsdiqləyən saxta test nəticələri göndərmiş. Çjan əmin olub ki, həyat yoldaşı əkiz uşaq gözləyir. Qadının uşaqları dünyaya gətirdiyi iddia edilən zaman o, anası ilə birlikdə onları görmək üçün xəstəxanaya gəlib. Qadın həkim rolunu oynamaq üçün yenidən pul müqabilində aktyor dəvət edib. O, Çjanın suallarına cavab verə bilmədiyi üçün kişi şübhələnməyə başlayıb.

Araşdırma aparandan sonra Çjan qadının evli olduğunu öyrənib və dərhal polisə müraciət edib. Nəticədə qadın həbs edilib. Ona qarşı dələduzluq maddəsi ilə cinayət işi açılıb. Onu ən azı 10 il həbs gözləyir. Çjounun bu hərəkətlərindən xəbər tutan rəsmi həyat yoldaşı da qadından boşanmaq qərarına gəlib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ
Sifariş: 2878
Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500